

img1

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

NUTARTIS LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2023 m. kovo 2 d.
Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Antano Simniškio (kolegijos pirmininkas), Algirdo Taminsko (pranešėjas) ir Donato Šerno,

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal ieškovo Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros prokuroro, ginančio viešąjį interesą, kasacinį skundą dėl Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2022 m. vasario 17 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal ieškovų Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros prokuroro, ginančio viešąjį interesą, ir Vilniaus miesto savivaldybės administracijos ieškinį atsakovei Europos bendrovei „City Service SE“ dėl nuostolių atlyginimo.

Teisėjų kolegija

nustatė:

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama dėl teisės normų, reglamentuojančių byloje dalyvaujančių asmenų bylinėjimosi išlaidų paskirstymą, prokuroro pareigą atlyginti bylą laimėjusiai šaliai jos patirtas bylinėjimosi išlaidas, aiškinimo ir taikymo.
2. Ieškovai Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros prokuroras, ginantis viešąjį interesą, ir Vilniaus miesto savivaldybės administracija (toliau – ir savivaldybės administracija) prašė teismo priteisti ieškovei savivaldybės administracijai iš atsakovės Europos bendrovės „City Service SE“ 20 591 637 Eur nuostolių atlyginimą.
3. Ieškovai nurodė, kad savivaldybės administracija ir atsakovė (tuo metu – UAB „Rubikon apskaitos sistemos“) 2002 m. birželio 13 d. sudarė viešojo pirkimo sutartį Nr. 02-06-01-781 dėl šilumos ūkio priežiūros, eksploatacijos pasiruošimo žiemai, avarijų likvidavimo ir remonto, taip pat šilumos energijos ir karšto vandens tiekimo paslaugų Vilniaus miesto švietimo objektams (lopšeliams, darželiams, mokykloms bei gimnazijoms) teikimo (toliau – 2002 m. Sutartis). Ši sutartis 2009 m. liepos 9 d. susitarimu Nr. A72-1248(3.1.36-KL) ir 2010 m. gegužės 7 d. susitarimu Nr. A72-304(3.1.36-SV) buvo pratęsta iki 2011 m. šildymo sezono pabaigos. Savivaldybės administracija ir atsakovė (tuo metu AB „City Service“) 2010 m. lapkričio 26 d. sudarė viešojo pirkimo sutartį Nr. A72-1008(3.1.36-SV) dėl savivaldybės administracijos valdomų statinių (lopšelių, darželių, mokyklų bei gimnazijų) bei jų inžinerinių sistemų techninės priežiūros (eksploatavimo) paslaugų, taip pat veiksmų ir darbų, skirtų užtikrinti metinėms išlaidoms pastatų šilumos energijai esant tam tikriems, sutartyje bei konkurso sąlygose apibrėžtiems klimatiniams ir centralizuotos šilumos kainos kriterijams, atlikimo (toliau – 2010 m. Sutartis). Pagal 2002 m. Sutartį ir 2010 m. Sutartį (toliau kartu – Sutartys) savivaldybės administracija iš atsakovės pirkė paslaugas už kainą, apskaičiuojamą pagal formules, į kurių dedamąsias buvo įtraukiami šilumos energijos tiekimo ir karšto vandens paruošimo normatyviniai dydžiai, tuo tarpu pati atsakovė šilumos energiją įsigijo iš šilumos energiją gaminančios ir ją centralizuotai tiekiančios UAB „Vilniaus energija“, tačiau, priešingai nei savivaldybės administracija, atsakovė su UAB „Vilniaus energija“ atsiskaitė pagal atsiskaitomuosius šilumos ir (ar) karšto vandens apskaitos prietaisų rodmenis, dėl to susidarė 20 591 637 Eur skirtumas. Tai lėmė, kad ieškovės savivaldybės administracijos lėšos buvo panaudotos neefektyviai, neracionaliai, sumokant nepagrįstai aukštesnę kainą už atsakovės suteiktas paslaugas. Be to, tai pažeidė visuomeninės naudos, jos interesų tenkinimo bei maksimalios naudos visuomenei principus, nes neatitiko visuomenės teisėto lūkesčio už šaltuoju metų laiku tiekiamą gyvybiškai svarbią šilumą ir karštą vandenį mokėti adekvačią ir teisingą kainą. Sutarčių vykdymo būdas ir atsakovės elgesys neatitinka sutarties šalių sąžiningumo, proporcingumo bei interesų pusiausvyros principų, todėl atsakovė privalo atlyginti ieškovei savivaldybės administracijai patirtus nuostolius – grąžinti pagal Sutartis nepagrįstai gautą ieškinio sumos dydžio permoką.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

4. Vilniaus apygardos teismas 2019 m. liepos 25 d. sprendimu tenkino dalį ieškinio – priteisė ieškovei savivaldybės administracijai iš atsakovės Europos bendrovės „City service SE“ 10 293 032,14 Eur žalos atlyginimo, atsakovei iš ieškovės savivaldybės administracijos – 2225 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo, o valstybei iš atsakovės į valstybės biudžetą – 11 250 Eur žyminio mokesčio. Teismas įpareigojo atsakovę įmokėti į Vilniaus apygardos teismo depozitinę sąskaitą 1000 Eur už teismo ekspertizės atlikimą.
5. Teismas nurodė, kad pagal 2002 m. Sutarties 8, 9 punktus šios sutarties objektas buvo paslaugų teikimas ir energijos, kaip *de jure* (teisiskai) prekės, pardavimas. Taigi atsakovei taikomos Lietuvos Respublikos valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo juo įstatymo (toliau – ir VSTVNDĮ) nuostatos. 2002 m. birželio 19 d. susitarimu 2002 m. Sutarties šalys pakeitė atsiskaitymo tvarką, be kita ko, nustatydamos, kad, pasibaigus kiekvieniems metams, šalys suderina praėjusių metų faktinį šildymo dienų skaičių bei šildymo sezono parų vidutinę laiko oro temperatūrą ir, remiantis šiais dydžiais, perskaiciuoja kitų metų metinės kainos dalis Y.
6. Pagal sutartį už atliktus darbus ir paslaugas ieškove savivaldybės administracija įsipareigojo mokėti už kiekvieną objektą pagal formulę, kur metinė kaina (vieno objekto) yra lygi $X + Y + Z$, kur: X – eksploatacijos, remonto, avarijų likvidavimo išlaidos litais (su PVM) per metus; Y – šildymo išlaidos per metus litais (su PVM); Z – karšto vandens paruošimo išlaidos metams litais ((su PVM), neįskaitant šalto vandens kainos).
7. Pagal 2010 m. Sutartį atsakovė įsipareigojo sutartyje nustatyta tvarka ir sąlygomis teikti užsakovės valdomų statinių, nurodytų šios sutarties priede Nr. 1, bei jų inžinerinių sistemų techninės priežiūros (eksploatavimo) paslaugas ir atlikti veiksmus ir darbus, skirtus užtikrinti metinėms išlaidoms pastatų šilumos energijai esant tam tikriems, šioje sutartyje bei konkurso sąlygose apibrėžtiems klimatiniams ir centralizuotos šilumos kainos kriterijams, o ieškove įsipareigojo atsiskaityti sutartyje nustatyta tvarka ir sąlygomis. Šioje sutartyje buvo įtvirtintas iš esmės identiškas,

kaip ir 2002 m. Sutartyje, atsiskaitymo modelis, nurodant iš anksto nustatytą metinę kainą, be kita ko, skaičiuojamą pagal iš anksto nustatytą normatyvinį suvartotą šilumos energijos ir karšto vandens kiekį (dydį), iš anksto nustatytą metinį šilumos energijos poreikį. Šios sutarties 15.1 punkte šalys nustatė, kad paslaugų teikėjui mokamą kainą per metus sudaro pastatų priežiūros metinė kaina bei metinės išlaidos pastatų šilumos energijai su PVM.

8. Iš prijungtos civilinės bylos [Nr. 3K-3-415/2013](#) medžiagos teismas nustatė, kad 2010 m. Sutarties teisėtumas, savivaldybės administracijos vykdyto viešojo pirkimo šiai sutarčiai sudaryti sąlygų bei jame priimtų sprendimų teisėtumas buvo ginčyti teisme. Viešųjų pirkimų tarybai pareiškus ieškinį savivaldybės administracijai ir AB „City Service“. Nurodytoje byloje, be kita ko, buvo keliamas klausimas ir dėl 2010 m. Sutarties nuostatų, įtvirtinančių bendros metinės atsakovei mokėtinos už pagal sutartį teikiamas paslaugas kainos nustatymo būdą, nustatant fiksuotą kainą, apskaičiuotą pagal sutartyje įtvirtintą formulę, neatsižvelgiant į atsiskaitomųjų šilumos apskaitos prietaisų rodmenis (nors pati atsakovė su centralizuotos šilumos tiekėju atsiskaito pagal šilumos apskaitos prietaisų rodmenis), taip pat tokios kainos perskaiciavimo pasibaigus metams atsižvelgiant į sutartyje nustatytus kriterijus, teisėtumo, atitikties viešųjų pirkimų principams ir tikslams. Įsiteisėjusia ir prejudicinę reikšmę nagrinėjamai bylai turinčia Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. rugpjūčio 1 d. nutartimi civilinėje byloje [Nr. 3K-3-415/2013](#) Viešųjų pirkimų tarybos ieškinys buvo atmestas. Šioje nutartyje tiek konkurso, tiek pačios 2010 m. Sutarties sąlygų teisėtumas buvo konstatuotas su sąlyga, kad perkancioji organizacija su tiekėju už šilumos energiją atsiskaito pagal faktinius duomenis, nes pagal 2010 m. Sutartyje įtvirtintą tvarką tiekėjo pasiūlyme, o kartu ir 2010 m. Sutartyje nurodyta fiksuota normatyvinė šios prekės kaina turi būti perskaiciuojama.
9. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas toje pačioje civilinėje byloje [Nr. 3K-3-415/2013](#) 2013 m. rugpjūčio 1 d. priėmė ir atskirąją nutartį, kuria nutarė informuoti Generalinę prokuratūrą apie galimą viešojo intereso pažeidimą dėl 2010 m. Sutarties vykdymo. Šioje nutartyje pažymėta, kad nenustatyta esminių pažeidimų 2010 m. Sutarties sudarymo procedūrose, tačiau tikslinga patikrinti perkanciosios organizacijos ir tiekėjo sudarytos viešojo pirkimo sutarties vykdymą. Kasacinis teismas pabrėžė, kad pagal 2010 m. Sutartį savivaldybės administracija šilumos energiją netiesiogiai perka iš valstybės reguliuojamo monopolininko, o jos tiekėja AB „City Service“ gauna atlygį už šilumos energijos sistemos priežiūrą, todėl ji neturėtų papildomai gauti pelno, susidarancio iš skirtumo tarp už realiai suvartotą energiją patiriamų sąnaudų ir kainos, nustatytos sutartyje.
10. Nagrinėjamoje byloje teismas padarė išvadą, kad už šilumos energiją (šildymą bei karšto vandens ruošimą) Vilniaus miesto savivaldybės administracija, mokėdama ne tiesiogiai centralizuotai šilumos energijos gamintojai ir tiekėjai UAB „Vilniaus energija“, o AB „City Service“, sumokėjo 71 079 562,72 Lt daugiau, negu būtų turėjusi sumokėti tuo atveju, jeigu šilumos energiją būtų pirkusi tiesiogiai iš šilumos energijos gamintojo, t. y. be atstovo – tarpininko dalyvavimo. Tokia išvada padaryta netgi įvertinus tą faktą, kad, pasibaigus kalendoriniams metams, pagal Sutartį metinė kaina buvo perskaiciuojama.
11. Teismas konstatavo, kad išvadą apie neteisėtus atsakovės veiksmus, kartu ir viešojo intereso pažeidimą nagrinėjamu atveju suteikia pagrindą daryti: atsakovės teikimas kitai sutarties šaliai – faktiniam šilumos energijos bei karšto vandens vartotojui – sumokėti už *de facto* (faktiškai) UAB „Vilniaus energija“ suteiktą šilumos energiją bei karšto vandens sąskaitas, kuriose tokios prekės kaina apskaičiuota ne atsižvelgiant į faktinį šilumos energijos bei karšto vandens suvartojimą atitinkamuose savivaldybės objektuose pagal apskaitos prietaisų rodmenis, taip pat duomenų apie faktiškai suvartotos šilumos energijos kiekį (apimtį) sąskaitose neatskleidimas, pagaliau – tokio apmokėjimo priėmimas ir dėl to, realiai nepatiriant su šilumos energijos ir karšto vandens tiekimu susijusių išlaidų (arba bent jau nepateikus teismui priešingas išvadas leidžiančių daryti įrodymų), atitinkamų pajamų ir pelno pagal šią sutarčių su savivaldybės administracija dalį gavimas, nors teisė ir galimybė gauti pelną iš šių sutarčių egzistuoja pagal kitą jų dalį (teikiant savivaldybės administracijai atitinkamas su šilumos ūkio objektais susijusias jų priežiūros paslaugas), nepaisant to, kad tokio pelno gavimas iš principo neleistinas.
12. Teismas nusprendė, kad egzistuoja teisiskai reikšmingas priežastinis ryšys tarp AB „City Service“ veiksmų bei savivaldybės administracijos patirtų nuostolių (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – [CK](#)) 6.247 straipsnis). Nustatyta, kad savivaldybės administracija atsakovei sumokėjo 71 079 562,72 Lt su PVM daugiau, nei turėjo. 71 079 562,72 Eur su PVM suma, kuri turėjo būti sumokėta atsakovei pagal minėtas sutartis, laikytina savivaldybės administracijos patirta turtine žala – tiesioginiais nuostoliais.
13. Teismas nusprendė nagrinėjamu atveju esant pakankamą faktinį ir teisinį pagrindą daryti išvadą, kad savivaldybės administracija savo veiksmais (neveikimu) prisidėjo prie jai atsiradusios žalos, dėl to šiuo atveju konstatuotina mišri, iš esmės vienoda savo laipsniu (dydžiu) tiek atsakovės, tiek pačios ieškovės savivaldybės administracijos kaltė dėl pastarajai atsiradusios žalos (nuostolių), sudaranti pagrindą iš dalies – 50 procentų – atleisti atsakovę nuo civilinės atsakomybės jai taikymo. Sprendžiant dėl kaltės, reikšmingos šios aplinkybės: 1) savivaldybės administracija, rengdama 2002 m. ir 2010 m. viešųjų pirkimų sąlygas, sutarčių projektus bei įtvirtindama juose būtent tokį atsiskaitymo už šilumos energiją ir karštą vandenį modelį, galėjo ir privalėjo numatyti grėsmę, jog atsiskaitant pagal šias sutartis gali būti neįvertinami faktiniai suvartojami šilumos energijos kiekis bei apimtis, atsispindintys apskaitos prietaisuose; 2) gaudama iš atsakovės apmokėti sąskaitas, kuriose buvo nurodomos tik galutinės sumos, apskaičiuotos pagal sutartyse nurodytą formulę, savivaldybės administracija jas besąlygiškai priimdavo ir apmokėdavo, taip pat net ir kalendorinių metų pabaigoje, atliekant perskaiciavimus, savivaldybės administracija besąlygiškai priimdavo ir pasirašydavo atsakovės parengtus perskaiciavimo aktus; 3) Vilniaus miesto savivaldybės kontrolieriaus tarnyba, rengdama 2005 m. gruodžio 20 d. ataskaitą, konstatavo, kad tikrinamuoju laikotarpiu savivaldybė atsiskaitydavo su atsakove, mokėdama metines kainas, apskaičiuotas pagal konkurso nuostatuose ir sutartyje patvirtintą formulę, ir pabrėžė, kad patikrinimo metu nebuvo atliktas palyginimas su švietimo įstaigų suvartotos šilumos energijos kiekiu pagal skaitiklių rodmenis; 4) iš UAB „Vilniaus energija“ 2009 m. kovo 30 d. raštu buvo gauta informacija apie Vilniaus miesto švietimo įstaigų 2008 m. suvartotos šilumos energijos kiekių ir nustatyta, jog pagal sutartį su atsakove, pavyzdžiui, už 2008 m. šildymo sezoną, buvo sumokėta 1 238 343 Lt daugiau, negu galima būtų sumokėti perkant šilumos energiją tiesiogiai iš UAB „Vilniaus energija“, tačiau net ir turėdama tokius duomenis savivaldybės administracija nesiėmė veiksmų peržiūrėti ir galimai koreguoti 2002 m. Sutarties vykdymą; 5) net ir po Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. rugpjūčio 1 d. atskirosios nutarties, priimtos civilinėje byloje [Nr. 3K-3-415/2013](#), kurioje buvo iškeltas 2010 m. viešojo pirkimo sutarties vykdymo teisėtumo klausimas, savivaldybės administracija iš esmės nesiėmė jokių realių veiksmų tokios sutarties vykdymo teisėtumui patikrinti ir tik gavusi FNTT specialisto išvadą apsisprendė dėl civilinio ieškinio pareiškimo; 6) atsakovei dalyvaujant viešajame pirkime dėl 2010 m. Sutarties sudarymo ieškovei buvo žinoma, kad jos nurodyta pasiūlyme išlaidų šilumos energijai kaina bei pateiktas šilumos energijos kiekis buvo didesnis, nei faktiškai buvo suvartota ankstesniais metais (2008–2009 m.), ir kaina buvo didesnė už faktiškai suvartotos šilumos energijos kainą pagal atsiskaitomųjų šilumos apskaitos prietaisų rodmenis; 7) pagal VSTVNDĮ pirmausia savivaldybės administracijai tenka pareiga racionaliai ir efektyviai, ekonomiškai naudingai, tenkinant visuomenės interesus bei poreikius, atsižvelgiant į viešąjį interesą, valdyti savivaldybės turtą, juo naudotis ir disponuoti; 8) savivaldybės administracijai, kaip lygiavertei civilinių teisių sandorių dalyvei, taip pat teko [CK](#) įtvirtintos pareigos vykdančioms Sutartis elgtis sąžiningai, tinkamai, protingai, atlikti savo pareigas kuo ekonomiškiau, bendradarbiauti su kita šalimi, taip pat ir kontroliuoti itin svarbių didelei visuomenės daliai Sutarčių vykdymą.
14. Teismas nusprendė, kad ieškovai, kreipdamiesi į teismą 2017 m. balandžio 13 d., nėra praleidę ieškinio senaties termino ir šiuo pagrindu ieškinį atmesti nėra pagrindo.
15. Teismas taip pat nurodė, kad ieškovai nuo žyminio mokesčio mokėjimo, paduodant ieškinį, buvo atleisti (Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – ir [CPK](#)) 83 straipsnio 1 dalies 5 punktas, 10 punktas), todėl, patenkinus ieškinį iš dalies, iš atsakovės AB „City service“ į valstybės biudžetą proporcingai patenkinutų ieškinio reikalavimų daliai priteistina 11 250 Eur žyminio mokesčio ([CPK 96 straipsnio](#) 1 dalis, 80 straipsnio 1 dalies 1 punktas, 7 dalis).
16. Tiek ieškovė savivaldybės administracija, tiek atsakovė buvo įpareigtos įmokėti po 1000 Eur avansą į teismo depozitinę sąskaitą

ekspertizei atlikti. Tik savivaldybės administracija sumokėjo 1000 Eur avansą už ekspertizės atlikimą. Lietuvos teismo ekspertizės centras 2018 m. rugsėjo 18 d. išrašė teismui 1998,48 Eur PVM sąskaitą faktūrą už teismo ekspertizės atlikimą. Dėl to atsakovė įpareigota sumokėti į teismo depozitinę sąskaitą 1000 Eur ([CPK](#) 88 straipsnio 1 dalies 1 punktas, 89, 90 straipsniai). Kadangi tenkinama dalis ieškinio, savivaldybės administracijai ir atsakovei su ekspertizės atlikimu susijusių išlaidų atlyginimas vienai iš kitos nepriteistinas.

17. Atsakovė AB „City service“ nurodė, kad nagrinėjamoje byloje patyrė iš viso 21 417 Eur bylinėjimosi išlaidų. Teismas nusprendė, kad pagrįsta gali būti laikoma iš viso 4450 Eur atsakovės turėtų teisinės pagalbos išlaidų suma, kuri, atsižvelgiant į bylos pobūdį, sudėtingumą, trukmę, atsakovės atstovų įdėtas intelektines ir darbo sąnaudas, protingumo ir teisingumo principus, laikytina optimalia ir sąžininga. Proporcingai atmetus ieškinio reikalavimų daliai iš ieškovės savivaldybės administracijos, buvusios tiesiogine materialinių teisių santykių, iš kurių kyla nagrinėjamas ginčas, šalimi, atsakovei AB „City service“ priteistinas atitinkamai 2225 Eur patirtų ir teismo pagrįstomis pripažintų išlaidų advokatų teisei pagalbai apmokėti atlyginimas ([CPK](#) 93, 98 straipsniai).
18. Lietuvos apeliacinis teismas 2020 m. spalio 8 d. sprendimu panaikino Vilniaus apygardos teismo 2019 m. liepos 25 d. sprendimą ir priėmė naują sprendimą – atmetė ieškinį.
19. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2021 m. spalio 21 d. nutartimi civilinėje byloje [Nr. e3k-3-223-969/2021](#) panaikino Lietuvos apeliacinio teismo 2020 m. spalio 8 d. sprendimą ir perdavė bylą iš naujo nagrinėti apeliacinės instancijos teismui.
20. Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, išnagrinėjusi bylą pagal Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros, ginančios viešąjį interesą, Vilniaus miesto savivaldybės administracijos bei atsakovės Europos bendrovės „City Service SE“ apeliacinius skundus, 2021 m. vasario 17 d. (datoje padarytas rašymo apsirikimas, turėtų būti – 2022 m. vasario 17 d.) nutartimi pakeitė Vilniaus apygardos teismo 2019 m. liepos 25 d. sprendimą ir tenkino dalį ieškinio – priteisė ieškovei savivaldybės administracijai iš atsakovės 4 646 753 Eur žalos atlyginimo, iš Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros ir savivaldybės administracijos lygiomis dalimis atsakovei – po 11 059 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo, taip pat valstybei iš atsakovės – 8764 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo.
21. Kolegija nurodė, kad įsiteisėjusioje Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. spalio 21 d. nutartyje, priimtoje šioje byloje, nustatyta, jog atsakovės veiksmams – teikimas kitai sutarties šaliai – faktiniam šilumos energijos bei karšto vandens vartotojui – sumokėti už *de facto* UAB „Vilniaus energija“ suteiktą šilumos energiją bei karštą vandenį sąskaitų, kuriose tokios prekės kaina apskaičiuota neatsižvelgiant į faktinį šilumos energijos bei karšto vandens suvartojimą atitinkamuose savivaldybės objektuose pagal apskaitos prietaisų rodmenis; duomenų apie faktiškai suvartotos šilumos energijos kiekį (apimtį) sąskaitose neatskleidimas; tokio apmokėjimo priėmimas ir dėl to, realiai nepatiriant su šilumos energijos ir karšto vandens tiekimu susijusių išlaidų (arba bent jau nepateikus teismui priešingas išvadas leidžiančių daryti įrodymų), atitinkamų pajamų ir pelno dėl šios dalies gavimas, laikytini prieštaraujantys 2010 m. Sutarties sąlygoms ir yra neteisėti.
22. 2010 m. Sutartis buvo vykdoma nuo 2011 m. gegužės 1 d. iki 2012 m. gruodžio 31 d. Nagrinėjamoje byloje dėl atsakovės neteisėtų veiksmų ieškovei savivaldybės administracijai padarytą žalą dydį turėjo įrodyti ieškovai. Kolegija, atsižvelgdama į tai, kad ieškinio dalyko (reikalavimo) suformulavimas yra ieškovo teisė ir pareiga, taip pat į tai, kad byloje nėra pagrindo peržengti bylos nagrinėjimo ribų, nusprendė vadovautis ieškovo apskaičiuotu aritmetiniu skirtumu – 5 808 441,28 Eur.
23. Kolegija nustatė, kad ieškovė savivaldybės administracija, žinodama, jog atsakovės pasiūlyme pateiktas šilumos energijos kiekis yra faktiškai didesnis nei suvartotas ankstesniais metais, gaudama apmokėti sąskaitas iš atsakovės, kuriose nurodomos tik galutinės mokėtinos sumos, tokias sąskaitas besąlygiškai priimdavo ir jas apmokėdavo, nesidomėjo ir nereikalavo sąskaitų detalizavimo. Be to, net ir kalendorinių metų pabaigoje ieškovė netikrindama priimdavo atsakovės parengtus perskaiciavimo aktus. Po Lietuvos Aukščiausiojo Teismo atskirosios nutarties priėmimo ieškovė nesiėmė jokių veiksmų 2010 m. Sutarties vykdymo teisėtumui patikrinti. Kolegija vertino, kad šios aplinkybės patvirtina paprastą ieškovės savivaldybės administracijos neatsargumą – ieškovė visą 2010 m. Sutarties vykdymo laikotarpį iš esmės nesirūpino ir nesidomėjo tinkamu 2010 m. Sutarties vykdymu, nesielgė pakankamai apdairiai – nesinaudojo savo teise perskaiciuoti faktiškai sunaudotą energijos kiekį, nepagrįstai besąlygiškai pasitikėjo atsakovės atliktais skaičiavimais. Toks ieškovės savivaldybės administracijos nerūpestingumas nėra išskirtinai didelis ar neprotingas, tačiau galėjo sudaryti prielaidas atsakovės neteisėtiems veiksams tęstis visą 2010 m. Sutarties vykdymo laikotarpį. Kolegija konstatavo, kad jei ieškovė būtų buvusi atidesnė vykdydama 2010 m. Sutartį, būtų galėjusi pastebėti, jog atsakovė šilumos energiją kaip prekę ieškovei savivaldybės administracijai parduoda ne pagal faktinius apskaitos rodiklių duomenis, kaip įtvirtinta 2010 m. Sutartyje, o tai būtų galėję užkirsti kelią žalos atsiradimui ir (arba) ją sumažinti ([CK](#) 6.247 straipsnis).
24. Kolegija nusprendė, kad ieškovės savivaldybės administracijos neatsargumas vis dėlto nebuvo pagrindinė ar lemiamą žalą atsiradimo priežastis, pasireiškė neveikimu, taigi ieškovės savivaldybės administracijos neatsargumas kaltės aspektu nebuvo lygiavertis atsakovės aktyviems neteisėtiems veiksams, todėl ieškovės kaltės laipsnį sumažino iki 20 proc.
25. Kolegija konstatavo, kad yra pagrindas pirmosios instancijos teismo nutartį pakeisti, ieškovei priteistą žalą atlyginimą sumažinant iki 4 646 753 Eur.
26. Byloje buvo patenkinta 23 proc. ieškinio reikalavimų (4 646 753 Eur x 100 / 20 591 637 Eur), atmetta – 77 proc. ieškinio reikalavimų. Kolegija konstatavo, kad pagal nustatytą proporciją perskirstomos šalių nagrinėjamoje byloje patirtos bylinėjimosi išlaidos.
27. Už ieškinį mokėtinas žyminis mokestis sudarė 11 250 Eur, todėl tenkinus dalį ieškinio (23 proc.) į valstybės biudžetą iš atsakovės yra priteisiamas 2588 Eur žyminis mokestis (11 250 Eur x 0,23).
28. Vilniaus apygardos teismo 2017 m. gruodžio 13 d. nutartimi byloje buvo paskirta ekspertizė, atsakovė turi atlyginti savo dalį (1000 Eur) su ekspertizės atlikimu susijusių išlaidų ([CPK](#) 91 straipsnio 5 dalis).
29. Atsakovė nurodė, kad pirmosios instancijos teisme patyrė iš viso 21 417 Eur bylinėjimosi išlaidų. Pagrįsta gali būti laikoma atsakovės 4450 Eur teisinės pagalbos išlaidų suma, todėl pagal nustatytą proporciją atsakovei iš ieškovo priteistinas 342 7 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimas (4450 Eur x 0,77), dalijant šią sumą ieškovams per pusę (po 1714 Eur).
30. Nepriklausomai nuo to, kad ieškovai teikė du atskirus apeliacinius skundus, tačiau jų pozicijai byloje esant identiškai, kolegija laikė, kad pagrįstas už apeliacinius skundus ieškovo mokėtinas žyminis mokestis – 11 250 Eur (t. y. analogiškas, jei ieškovai būtų teikę vieną bendrą apeliacinį skundą), todėl pagal nustatytą proporciją iš atsakovės į valstybės biudžetą yra priteistinas 2588 Eur žyminis mokestis už apeliacinius skundus. Kita vertus, atsakovė už apeliacinį skundą sumokėjo 11 250 Eur žyminį mokestį, todėl pagal nustatytą proporciją jai iš ieškovo yra priteisiamas 8663 Eur žyminis mokestis, dalijant jį kiekvienai iš ieškovo lygiomis dalimis (po 4332 Eur).
31. Bylą nagrinėjant pirmą kartą apeliacinės instancijos teisme atsakovė nurodė patyrusi 51 792,94 Eur bylinėjimosi išlaidų. Remdamasi Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2004 m. balandžio 2 d. įsakymu Nr. 1R-85 ir Lietuvos advokatų tarybos 2004 m. kovo 26 d. nutarimu patvirtintomis Rekomendacijomis dėl civilinėse bylose priteistino užmokesčio už advokato ar advokato padėjėjo teikiamą pagalbą maksimalaus dydžio (toliau – ir Rekomendacijos) pagrįstomis kolegija laikė šias bylinėjimosi išlaidas: 3496,25 Eur apeliaciniam skundui parengti, po 1818,05 Eur atsiliepimams į ieškovo apeliacinius skundus parengti, po 2762 Eur 5 prašymams parengti, iš viso 8076 Eur teisinės pagalbos išlaidų. Kadangi atsakovės pateiktuose dokumentuose neatsispindi teisiųjų konsultacijų laikas valandomis, tai šių išlaidų atlyginimas nepriteisiamas, nes nėra galimybės įvertinti jų pagrįstumo pagal Rekomendacijose nustatytą maksimalų priteistiną dydį. Kolegija nusprendė, kad pagal nustatytą proporciją atsakovei yra priteisiamas 6219 Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų bylą pirmą kartą nagrinėjant apeliacinės instancijos teisme, atlyginimas (8076 Eur x 0,77), šią sumą dalijant kiekvienam iš ieškovo lygiomis dalimis (po 3110 Eur).

32. Už kasacinį skundą ieškovų mokėtinas žyminis mokestis, analogiškai kaip ir už apeliacinį skundą, sudarė 11 250 Eur, todėl pagal nustatytą proporciją iš atsakovės į valstybės biudžetą kolegija nusprendė priteisti 2588 Eur žyminio mokesčio už kasacinius skundus (11 250 Eur x 0,23).
33. Atsakovė nurodė, kad kasaciniame teisme patyrė 42 088,50 Eur bylinėjimosi išlaidų, pateikė šias išlaidas pagrindžiančius dokumentus. Remiantis Rekomendacijomis, pagrįstomis kolegija laikė 4946,32 Eur bylinėjimosi išlaidas už atsiliepimą į kasacinius skundus (2473,16 Eur x 2). Atsakovės prašyme nenurodomas teisinių konsultacijų teikimo laikas valandomis, todėl, nesant galimybės įvertinti jų pagrįstumo pagal Rekomendacijose nustatytas taisykles, šių išlaidų atlyginimas atsakovei nepriteistinas. Pagal nustatytą proporciją atsakovei yra priteisiamas 3809 Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimas (4946,32 Eur x 0,77), šią sumą dalijant ieškovams lygiomis dalimis (po 1904,5 Eur).
34. Duomenų apie atsakovės patirtas bylinėjimosi išlaidas bylą nagrinėjant antrą kartą apeliacinės instancijos teisme nėra pateikta, todėl kolegija nusprendė, kad jos nepaskirstomos.
35. Kolegija nusprendė, kad iš atsakovės į valstybės biudžetą yra priteisiama 8764 Eur bylinėjimosi išlaidų (2588 Eur x 3 žyminis mokestis, nuo kurio sumokėjimo ieškovai buvo atleisti + 1000 Eur už ekspertizę), o iš ieškovų atsakovei – 22 118 Eur bylinėjimosi išlaidų (327 Eur + 8663 Eur + 6219 Eur + 3809 Eur) atlyginimo.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimų į jį teisiniai argumentai

36. Kasaciniu skundu ieškovas Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros prokuroras, ginantis viešąjį interesą, prašo pakeisti Lietuvos apeliacinio teismo 2022 m. vasario 17 d. nutarties dalį dėl bylinėjimosi išlaidų paskirstymo – nepriteisti iš Generalinės prokuratūros šių išlaidų atlyginimo. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:
- 36.1. Apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai į atsakovės bylinėjimosi išlaidas įtraukė 11 250 Eur žyminį mokestį už atsakovės teiktą apeliacinį skundą. Teismas neįvertino, kad atsakovės apeliacinis skundas (išnagrinėtas kasaciniame teisme grąžinus bylą nagrinėti iš naujo) iš esmės buvo atmestas, jo reikalavimai nebuvo patenkinti, todėl atsakovei [CPK 93](#) straipsnio 2 dalies nuostatos netaikytinos ir atsakovės 11 250 Eur žyminis mokestis neturi būti atlyginamas.
- 36.2. Apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai ir nemotyvuotai į atsakovės bylinėjimosi išlaidas įtraukė 2762 Eur už penkių prašymų parengimą. Bylos nagrinėjimo metu atsakovė teikė daug prašymų, tačiau didelė jų dalis buvo atmesta, nemažai teiktų prašymų buvo nepagrįsti, pertekliniai, orientuoti į bylos nagrinėjimo apsunkinimą, teisės į procesinę gynybą įgyvendinimu nepateisinamą proceso koncentruotumo ir ekonomiškumo mažinimą ir, atsižvelgiant į ginčo esmę, visiškai nebūtini. Toks prašymų pobūdis bei tikslas leidžia daryti išvadą, kad šios atsakovės išlaidos neatitinka realumo, būtinumo ir pagrįstumo kriterijų. Pagal kasacinio teismo praktiką ne visos faktiškai šalių sumokėtos sumos advokato pagalbai apmokėti teismo gali būti pripažįstamos pagrįstomis, nes teismas neturi toleruoti pernelyg didelio ir nepagrįsto šalies išlaidavimo (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. spalio 28 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-533/2008](#)).
- 36.3. Teismas nepagrįstai priteisė atsakovei bylinėjimosi išlaidų atlyginimą iš ieškovų lygiomis dalimis. Prokuroras byloje yra bendraieškis, tačiau jis veikė savivaldybės administracijos interesais, siekdamas šiai padarytos žalos atlyginimo ir nesiekdamas jokios naudos sau iš bylinėjimosi baigties, ginčydamas visuomenės pažeistas teises – viešąjį interesą. Generalinei prokuratūrai neturėtų būti nepagrįstai perkeliama dėl savivaldybės administracijos kaltų veiksmų kylanti pareiga atlyginti atsakovės bylinėjimosi išlaidas. Teismai konstatavo tik atsakovės ir ieškovės savivaldybės administracijos kaltę. Teismas, priteisdamas atsakovei patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimą iš Generalinės prokuratūros ir savivaldybės administracijos lygiomis dalimis, formaliai taikė [CPK 93](#) straipsnio nuostatas, nes prokuratūra niekaip neprisidėjo prie ginčo situacijos kilimo. Lietuvos Respublikos Konstitucijos 30 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta asmens teisė kreiptis į teismą dėl pažeistų teisių ar laisvių gynimo suponuoja teisėtą lūkestį, kad teismas teisingai ir objektyviai išnagrinės jo bylą, priims motyvuotą ir pagrįstą sprendimą, taip pat dėl bylinėjimosi išlaidų paskirstymo. Apeliacinės instancijos teismas, sprenddamas dėl bylinėjimosi išlaidų paskirstymo ir nustatęs, kad šiuo konkrečiu atveju atsakovės bylinėjimosi išlaidų atlyginimo priteisimas iš Generalinės prokuratūros ir savivaldybės administracijos lygiomis dalimis nereikštų sąžiningo bylinėjimosi išlaidų byloje paskirstymo, turėjo vadovautis tiek [CPK 94](#) straipsnio 1 dalimi, tiek [93](#) straipsnio 4 dalies nuostatomis, leidžiančiomis nukrypti nuo [CPK 93](#) straipsnio 1–3 dalyse įtvirtintų bylinėjimosi išlaidų paskirstymo taisyklių, atsižvelgiant į šalių procesinį elgesį ir priežastis, dėl kurių susidarė bylinėjimosi išlaidos. Kasaciniame skunde nurodyta dėl [CPK 93](#) straipsnio 1 dalies taikymo formuojama praktika (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. vasario 7 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-7-701/2018](#)).
- 36.4. Galimam bylinėjimosi išlaidų atlyginimo paskirstymui tarp bendraieškių kitokiomis nei lygiomis dalimis neturi reikšmės ir [CPK 96](#) straipsnio nuostatos, įtvirtinančios bylinėjimosi išlaidų atlyginimą iš prokuratūros biudžeto lėšų. Teismas turi teisę vertinti ir spręsti dėl skirtingo dydžio priteisiamų bylinėjimosi išlaidų dalių, o [CPK 96](#) straipsnis taikomas jau vykdant teismo sprendimą.
- 36.5. [CPK 93](#) straipsnio 2 dalyje nustatyta bylinėjimosi išlaidų paskirstymo tvarka nederą ir su Lietuvos tarptautiniais įsipareigojimais, nes ja pažeidžiama asmens fundamentali teisė į teisingą gynybos prieinamumą, teisė į teisingą teismą, teisė į nuosavybę, taigi, ji neatitinka ir Europos Žmogaus Teisių Teismo (toliau – ir EŽTT) praktikos. [CPK 93](#) straipsnio 2 dalis tokia apimtini, kokia ji lemia „kokybiškai“ bylą laimėjusio proceso šalies „kiekybinį“ pralaimėjimą, galimai neatitinka Konstitucijoje įtvirtinto teisinės valstybės principo, taip pat Konstitucijos 23 straipsnio, 30 straipsnio 1 dalies, Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – ir Konvencija) 6 straipsnio ir Protokolo Nr. 1 straipsnio reikalavimų. EŽTT 2021 m. lapkričio 18 d. sprendime byloje *Colic prieš Kroatiją*, peticijos Nr. 49083/18, nurodyta, kad Konvencijos kontekste neprotingai didelių bylinėjimosi išlaidų atlyginimo priteisimas gali sukelti problemų tais atvejais, kai ieškinys buvo bent iš dalies patenkintas. Pagal EŽTT, nacionalinis teismas neįvertino tinkamai to, jog pareiškėjui „kokybiškai“ pavyko įrodyti, kad atsakovas jam sukėlė žalą. Todėl EŽTT padarė išvadą, kad nacionalinis teismas pažeidė pareiškėjo teisę į teisingą bylos nagrinėjimą. EŽTT nusprendė, kad buvo pažeista ir pareiškėjo nuosavybės apsauga, kadangi suma, kuri pareiškėjui buvo priteista Kroatijos Aukščiausiojo Teismo galutiniu sprendimu, kvalifikuotina kaip „turtas“, o priteistos sumos reikšmingas sumažinimas laikytinas įsikišimu į pareiškėjo nuosavybės teises, kuris buvo neproporcingas. Nagrinėjamoje byloje skundžiama teismo nutartimi iš prokuratūros priteistos atlyginti 11 059 Eur bylinėjimosi išlaidos iš esmės taip pat turėtų būti vertinamos kaip neproporcingos ir absurdiškos, ypač atsižvelgiant į tai, kad prokuratūra veikė visuomenės interesais, t. y. ginčydamas viešąjį interesą, siekdama savivaldybės administracijos padarytos žalos atlyginimo, o mišrios kaltės instituto taikymo pagrindus teismų konstatuotas tik dėl atsakovės ir ieškovės savivaldybės administracijos kaltų veiksmų. Taigi prokuratūra *de facto* turi sumokėti už savivaldybės administracijos klaidas vykdant sutartis. Net ir ieškinio dalies patenkinimo atveju pats bylinėjimosi išlaidų atlyginimo atsakovei iš viešąjį interesą gynusios prokuratūros priteisimas neatitinka viešojo intereso. Lietuvos Respublikos Seime 2022 m. kovo 9 d. įregistruotas [CPK 93](#) straipsnio pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIVP-1380, kuriuo siekiama įtvirtinti, kad civilinės bylos šalis, įrodžiusi savo teisės pažeidimą, galėtų savo naudai prisiteisti visų bylinėjimosi išlaidų atlyginimą, nepriklausomai nuo to, kokią dalį iš prašytos kompensacijos už tos teisės pažeidimą jam galiausiai priteistų teismas. Projektu siūloma nustatyti, kad šis įstatymo pakeitimas įsigalioja nuo 2022 m. liepos 1 d. ir turi būti taikomas visoms byloms, nesvarbu, kada jos pradėtos, sprendžiant dėl bylinėjimosi išlaidų atlyginimo priteisimo po šio įstatymo įsigaliojimo.

37. Ieškovė savivaldybės administracija atsiliepimu į kasacinį skundą prašo dėl kasacinio skundo pagrįstumo spręsti savo nuožiūra, atsižvelgiant į atsiliepime į kasacinį skundą nurodytas aplinkybes ir argumentus. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:
- 37.1. Atsakovė turėjo išlaidų dėl pirmą kartą teikto apeliacinio skundo, tačiau jos neatlygintinos, nes apeliacinis skundas nebuvo patenkintas. Taigi apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai priteisė iš ieškovų žyminį mokestį už nepagrįstą apeliacinį skundą.
- 37.2. Nors skundžiamoje nutartyje nėra detalizuojama, už kokius penkis atsakovės prašymus buvo prašoma priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą, tačiau faktiškai buvo prašoma mediacijos, atidėti teismo posėdį, nušalinti teisėjų kolegiją, kreiptis į Europos Sąjungos Teisingumo Teismą (toliau – ir ESTT) ir skirti žodinių bylos nagrinėjimą. Nė vienas prašymas nebuvo patenkintas, tai reiškia, kad tokių prašymų padavimas negali būti laikomas pagrįstu ir būtinu. Atitinkamai turėtų būti vertinamos ir išlaidos, kurias atsakovė patyrė rengdama tokius prašymus. Be to, šios bylinėjimosi išlaidos buvo skirtos bylos nagrinėjimui apsunkinti ir teismo sprendimo priėmimui atitolinti. Įvertinus bylinėjimosi išlaidų susidarymo pagrindą (minėti 5 prašymai), negalima teigti, kad atsakovė buvo sąžininga ir tinkamai naudojos savo procesinėmis teisėmis ([CPK 93 straipsnio](#) 4 dalis).
38. Atsakovė Europos bendrovė „City Service SE“ atsiliepimu į kasacinį skundą prašo kasacinį skundą atmesti ir apeliacinės instancijos teismo nutartį palikti nepakeistą, priteisti bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:
- 38.1. Kasacinis teismas savo praktikoje yra nurodęs, kad esminis principas, kuriuo paremtos [CPK 93 straipsnio](#) 1, 2 dalyse įtvirtintos taisyklės, yra tas, kad „pralaimėjęs moka“. Teisminį procesą ginčui išspręsti inicijavęs asmuo prisiima riziką, kad, netenkinus jo ieškinio, jam gali tekti patirti su bylos nagrinėjimu susijusių išlaidų, be kita ko, atlyginti kitų bylos šalių patirtas pagrįstas bylinėjimosi išlaidas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. kovo 8 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-66-469/2020; 2021 m. birželio 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-145-403/2021). Teisingas bylos šalių išlaidų paskirstymas priklauso nuo bylos šalių sąžiningumo, jų patirtų išlaidų pagrįstumo ir būtinumo, nuo to, kiek jų reikalavimai buvo patenkinti teismui išsprendus bylą, kitų reikšmingų aplinkybių (Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 2018 m. gruodžio 14 d. nutarimas Nr. KT22-N12/2018). Kasaciniu skundu iš esmės kvestionuojamas principo „pralaimėjęs moka“ taikymas. Siūlomas bylinėjimosi išlaidų atlyginimo taikymo modelis prieštarauja nurodytiems kasacinio teismo ir Konstitucinio Teismo išaiškinimams, nepagrįstai suvaržytų asmens konstitucinę teisę į teisminę gynybą, sukurdamas ypatingą prokuratūros statusą.
- 38.2. Šioje byloje kasacinis teismas 2021 m. spalio 21 d. nutartyje konstatavo, kad atsakovės veiksmų neteisėtumas vykdamas 2010 m. Sutartį konstatuotas ne dėl VPĮ, Valstybės ir savivaldybių turto valdymo, naudojimo ir disponavimo įstatymo principų ar viešojo intereso pažeidimo, o dėl to, kad atsakovė, vykdydama sutartį, nesilaikė jos nuostatų ir taip padarė žalos ieškovei savivaldybės administracijai. Taigi, Lietuvos Respublikos prokuratūros įstatymo 19 straipsnio 1 dalyje nustatytų viešojo intereso gynimo sąlygų šioje byloje nebuvo. Prokurorui civiliniame procese taikomas rungimosi principas ([CPK 12 straipsnis](#)), jis naudojasi visomis ginčo šalies procesinėmis teisėmis bei pareigomis, todėl situacija, kai iš prokuratūros iš esmės niekada nebūtų priteisiamas bylinėjimosi išlaidų atlyginimas, prieštarautų, be kita ko, visų asmenų lygybės principui (Konstitucijos 29 straipsnis).
- 38.3. Pagal kasacinį skundą nustačius ieškovės ir atsakovės mšrią kaltę, atsakovė arba turėtų padengti teisėtai jai priklausančią bylinėjimosi išlaidų dalį vien tik dėl to, kad byloje kaip bendraieškis dalyvavo prokuroras, arba jo dalį turėtų padengti pati bendraieškė savivaldybės administracija, nepaisant to, kad prokuroras pats aktyviai veikė ir turėjo įsivertinti reiskiamus reikalavimus, pats inicijavo ginčą, vertino ir pasirinko atitinkamą bylos strategiją, teisinį pagrindą. Tokia praktika paneigtų jau minėtą Konstitucijoje įtvirtintą teisminės gynybos principą (Konstitucijos 30 straipsnis), prieštarautų bylinėjimosi išlaidų instituto tikslams – ypač prevencijos ir reguliavimo, sudarytų netinkamas paskatas ginčo šalims naudotis savo procesinėmis teisėmis, įskaitant nepagrįstų ginčų inicijavimą.
- 38.4. Kasaciniu skundu siūlomas bylinėjimosi išlaidų atlyginimo taikymo modelis prieštarautų ne tik teisės aktuose, bet ir paties prokuroro patvirtintai pozicijai dėl nenumatytos galimybės atleisti prokuratūrą nuo bylinėjimosi išlaidų, laikant prokurorą savarankišku proceso dalyviu (Lietuvos Respublikos generalinio prokuroro 2022 m. vasario 23 d. įsakymu Nr. I-72 patvirtintas Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros 2022–2024 metų strateginis veiklos planas).
- 38.5. Konstitucinio Teismo 2021 m. kovo 19 d. nutarimu pripažinus konstituciškai nepagrįstu teisės į teisminę gynybą ribojimu atvejus, susijusius su administracinio nusižengimo bylos nutraukimu ir išteisinamojo nuosprendžio priėmimu, teisės į bylinėjimosi išlaidų atlyginimą (iš dalies) laimėjus civilinę bylą ribojimas taip pat nelaikytinas atitinkančiu konstitucinės teisės į teisminę gynybą sampratą. Kasaciniu skundu siūlomu bylinėjimosi išlaidų atlyginimu nebūtų galimybės užtikrinti veiksmingos asmenų teisės į teisminę gynybą, nes kiekvienu atveju ginče, kuriame prokuroras gintų viešąjį interesą, kitoms bylos šalims tektų prisiimti jo veiksmų nulemtas bylinėjimosi išlaidas, netgi neatsižvelgiant į šių veiksmų (ne)pagrįstumą.
- 38.6. Kasaciniame skunde nepagrįstai remiamasi EŽTT 2021 m. lapkričio 18 d. sprendimu byloje *Čolic prieš Kroatiją*, peticijos Nr. 49083/18, kuriame išaiškinimai pateikti fizinio asmens, o ne specialaus subjekto atžvilgiu. Konvencijos 6 straipsnis netaikytinas prokuratūrai, kuri, kaip valstybės institucija, nėra subjektas, galintis kreiptis dėl Konvencijos pažeidimo. EŽTT sprendimu nespręstas Kroatijos nacionalinės teisės atitiktis Konvencijai klausimas, o nagrinėtas tik teisės taikymo, kaip Konvencijos 6 straipsnio 1 dalyje nustatytos teisės ribojimo, proporcingumo aspektas. Kasaciniame skunde pateikti argumentai dėl to, kad [CPK 93 straipsnio](#) 2 dalis prieštarauja Konvencijos 19 straipsniui, nepagrįsti, nes tai ne individualios situacijos, o teisinio reguliavimo klausimas, kurio EŽTT nespręstų. EŽTT praktikos taikymas priklauso nuo individualių bylos aplinkybių, o šios bylos ir EŽTT bylos faktinės aplinkybės skirtingos. Teiginiai, kad 0,5 proc. tenkintų reikalavimų dalies nesiekiančių bylinėjimosi išlaidų atlyginimas pažeidžia teisę kreiptis į teismą, neatitinka EŽTT formuojamos Konvencijos 6 straipsnio praktikos dėl teisės kreiptis į teismą ribojimo bylinėjimosi išlaidų srityje, negali būti traktuojama kaip nepakeliamą našta. [CPK](#) įtvirtinti bylinėjimosi išlaidų atlyginimo reikalavimai padeda įgyvendinti „pralaimėjęs moka“ principą, į kurio taikymą atsižvelgta ir EŽTT sprendime byloje *Cernius ir Rinkevičius prieš Lietuvą* peticijos Nr. 73579/17, 14620/18. [CPK](#) nuostatos sudaro visas galimybes nacionaliniams teismams surasti tinkamą pusiausvyrą tarp viešojo intereso ar kitų teisėtų tikslų ir asmens teisės kreiptis į teismą, kad asmens teisė į teisminę gynybą netaptų „nepakeliamą našta“, taip užtikrinant Konvencijos reikalavimus.
- 38.7. Pagal [CPK 3 straipsnio](#) 9 dalį civilinių bylų procesas vyksta pagal bylos nagrinėjimo, atskirų procesinių veiksmų atlikimo arba teismo sprendimo vykdymo metu galiojančius civilinio proceso įstatymus. Procesiniai įstatymai nenumato galimybės vietoje aiškių įstatymo nuostatų taikyti teisės akto projekto, juolab kad kasaciniame skunde minimas [CPK](#) straipsnio pakeitimo įstatymo projektas Nr. XIVP-1380 netgi nėra (ir neaišku ar bus) priimtas.
- 38.8. Byloje nenustatyta, kad atsakovė netinkamai elgėsi procese ar piktnaudžiavo procesinėmis teisėmis. Kasacinio skundo teiginiai, kad neva ne visi atsakovės prašymai buvo būtini ir dėl to tariamai išlaidos už tam tikrų procesinių dokumentų parengimą neturėtų būti atlygintos, prieštarauja bendriesiems teisės principams ir iš esmės nepagrįstai susiaurina proceso dalyvių galimybes laisvai naudotis savo procesinėmis teisėmis, t. y. riboja šalies teisę į teisminę gynybą.
- 38.9. [CPK 94 straipsnio](#) 1 dalis bylos atveju netaikytina, nes byla užbaigta priimanč teismo sprendimą dėl ginčo esmės.
- 38.10. Byloje tenkinta dalis atsakovės apeliacinio skundo. Dėl šios priežasties kasacinio skundo teiginiai dėl žyminio mokesčio už atsakovės apeliacinį skundą tariamo nepagrįsto įtraukimo į priteistinių išlaidų atlyginimo sumą yra neteisingi.
- 38.11. Jeigu šioje byloje būtų nuspręsta iš prokuratūros bylinėjimosi išlaidų atlyginimo nepriteisti, pareiga atlyginti atsakovės bylinėjimosi išlaidas turėtų būti perkelta ne atsakovei, o bendraieškei savivaldybės administracijai. Priešingu atveju, užkertant atsakovei galimybę gauti

teismo nutartini pripažintų pagrįstų bylinėjimosi išlaidų, patirtų dėl ieškovo inicijuotos bylos ir veiksmų, atlyginimą, būtų paneigtas „pralaimėjęs moka“ principas, [CPK 93](#) straipsnio 1, 2 dalių nuostatos, suvaržyta atsakovės konstitucinė teisė į teisminę gynybą.

39. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija 2023 m. sausio 5 d. nutartimi nutarė atnaujinti bylos nagrinėjimą, pranešti dalyvaujantiems byloje asmenims apie ketinimą peržengti kasacinio skundo ribas, pasiūlyti dalyvaujantiems byloje asmenims pateikti teismui rašytinius paaiškinimus dėl šioje nutartyje nurodytų klausimų.
40. Teisėjų kolegija nurodė, kad nagrinėjamoje byloje sprendžiant dėl skundžiamos apeliacinės instancijos teismo nutarties teisėtumo ir pagrįstumo, be kita ko, būtina įvertinti ieškovo prokuroro kasacinio skundo argumentą, jog teismas nepagrįstai priteisė atsakovei bylinėjimosi išlaidų atlyginimą iš ieškovo lygiomis dalimis. Prokuroro nuomone, iš Generalinės prokuratūros neturėtų būti priteisiamas atsakovei bylinėjimosi išlaidų atlyginimas. Jeigu šis kasacinio skundo argumentas būtų pripažintas pagrįstu, kiltų poreikis perskirstyti atsakovės patirtas bylinėjimosi išlaidas, o tai reiškia, kad kiltų klausimas dėl atsakovės teisės į bylinėjimosi išlaidų atlyginimą užtikrinimo. Teisėjų kolegijos vertinimu, šis klausimas susijęs su viešuoju interesu, teikiančiu pagrindą peržengti kasacinio skundo ribas. Be to, prokuroras kasaciniame skunde nesutinka ir su apeliacinės instancijos teismo atliktu bylinėjimosi išlaidų, patirtų bylą pirmą kartą nagrinėjant apeliacinės instancijos teisme, paskirstymu. Sprendžiant šį klausimą gali kilti kitas kasaciniame skunde nekeliamas klausimas dėl apeliacinės instancijos teismo nustatytų patenkintų ir atmestų reikalavimų pagal atsakovės teiktą apeliacinį skundą proporcijų pagrįstumo ir bylinėjimosi išlaidų perskirstymo. Jeigu būtų nuspręsta, kad šios proporcijos buvo nustatytos netinkamai, tai kiltų poreikis perskirstyti ir bylinėjimosi išlaidas, patirtas pirmą kartą nagrinėjant bylą kasaciniame teisme. Teisėjų kolegijos vertinimu, nurodyti klausimai sudaro pagrindą atnaujinti bylos nagrinėjimą iš esmės ir pranešti dalyvaujantiems byloje asmenims apie ketinimą išeiti už kasacinio skundo ribų.
41. Ieškovas Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros prokuroras pateikė paaiškinimus dėl kasacinio teismo ketinimo išeiti už kasacinio skundo ribų, prašo pakeisti apeliacinės instancijos teismo nutarties dalį dėl bylinėjimosi išlaidų paskirstymo – nepriteisti šių išlaidų atlyginimo iš Generalinės prokuratūros, nustatant, kad visų šioje byloje atsakovės patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimas priteistas tik iš bendraieškės Vilniaus miesto savivaldybės administracijos.
42. Ieškovas nurodo, kad kasaciniu skundu kvestionuoja tik apeliacinės instancijos teismo atliktą bylinėjimosi išlaidų paskirstymą tarp bendraieškių, o ne išvadas dėl bylos išnagrinėjimo iš esmės. Teismui konstatavus savivaldybės administracijos ir atsakovės, kaip sutarčių šalių, kaltę, bylinėjimosi išlaidų atlyginimas atsakovei turėjo būti priteistas tik iš savivaldybės administracijos. Prokuroras šioje byloje veikė tik savivaldybės administracijos interesais, siekdamas jai atsakovės padarytos žalos atlyginimo, prokuratūrai negaunant jokios naudos iš šios bylos galutinio rezultato, ginant viešąjį interesą šioje byloje, todėl jai neturėtų būti perkeliama savivaldybės administracijos pareiga atlyginti atsakovės patirtas bylinėjimosi išlaidas. Tokiu būdu paskirsčius atsakovės bylinėjimosi išlaidas, nekiltų klausimas dėl atsakovės teisės į bylinėjimosi išlaidų atlyginimą užtikrinimo. Kasaciniame skunde nekeliamas klausimas dėl apeliacinės instancijos teismo nustatytos patenkintos ir atmestos reikalavimo dalių pagal atsakovės teiktą apeliacinį skundą proporcijų pagrįstumo, jos nekvestionuojamos.
43. Ieškovė savivaldybės administracija pateikė paaiškinimus dėl kasacinio teismo ketinimo išeiti už kasacinio skundo ribų, prašo dėl kasacinio skundo pagrįstumo spręsti savo nuožiūra, atsižvelgiant į atsiliepimą į kasacinį skundą bei šiuose paaiškinimuose nurodytas aplinkybes bei argumentus. Paaiškinimuose nurodoma:
- 43.1. Atsižvelgiant į ieškovės poziciją atsiliepime į kasacinį skundą, ji papildomai nepasisako dėl prokuroro argumentų, kurių pagrindu kasaciniu skundu prašoma iš viso nepriteisti atsakovei bylinėjimosi išlaidų atlyginimo iš prokuratūros.
- 43.2. Ieškinio reikalavimo patenkinimo proporcijos buvo nustatytos tinkamai – patenkinta ieškinio reikalavimo dalis – 23 proc., bylinėjimosi išlaidos pirmosios instancijos teisme buvo apskaičiuotos ir paskirstytos tarp ieškovo ir atsakovės pagal šią patenktą ieškinio reikalavimo dalį.
- 43.3. Nors patenkintos ir atmestos ieškinio reikalavimo dalių proporcijos buvo nustatytos tinkamai, tačiau skirstant bylinėjimosi išlaidas apeliacinės instancijos teisme turėjo būti nukrypta nuo šios proporcijos dėl to, kad atsakovės apeliacinis skundas iš esmės buvo atmestas ([CPK 93 straipsnis](#)).
- 43.4. Ieškovės nuomone, atsakovei nepagrįstai buvo priteistas bylinėjimosi išlaidų atlyginimas už penkis teiktus prašymus (kreiptis į ESTT, perduoti ginčą teisminei mediacijai, skirti žodinį teismo posėdį, atidėti bylos nagrinėjimą, nušalinti teisėjų kolegiją). Nė vienas šis prašymas nebuvo patenkintas, todėl [CPK 93 straipsnio](#) 4 dalies pagrindu teismas turėjo nukrypti nuo šio straipsnyje įtvirtintų bylinėjimosi išlaidų paskirstymo taisyklių ir nepriteisti tokių išlaidų, kurios susidarė dėl atsakovės veiksmų ir siekio užžesti bylos nagrinėjimą. Taigi 2762 Eur iš ieškovo atsakovei buvo priteista nepagrįstai.
- 43.5. Atsakovei iš ieškovo nepagrįstai buvo priteista ir 3809 Eur bylinėjimosi išlaidų, kurias ši patyrė rengdama atsiliepimus į ieškovo kasacinius skundus, kuriuos prašė atmesti. Atsakovės prašymas nebuvo patenkintas, todėl šios bylinėjimosi išlaidos susidarė dėl procesinių veiksmų, kurie kasacinio teismo nebuvo pripažinti pagrįstais, taigi, 3809 Eur negalėjo būti priteista iš ieškovo, nepaisant teisingai nustatytos patenkintos ir atmestos ieškinio reikalavimo dalių proporcijų.
44. Atsakovė pateikė paaiškinimus dėl kasacinio teismo ketinimo išeiti už kasacinio skundo ribų, kuriuose nurodoma:
- 44.1. Jeigu kasacinis teismas šioje byloje nuspręstų nepriteisti atsakovei iš prokuratūros bylinėjimosi išlaidų atlyginimo dėl jos išimtinio statuso (su tuo atsakovė kategoriškai nesutinka atsiliepime į kasacinį skundą išdėstytais argumentais), tai jos patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimas turi būti priteistas iš ieškovės savivaldybės administracijos. Priešingu atveju būtų paneigtas Lietuvos teisėje ir EŽTT praktikoje įtvirtintas „pralaimėjęs moka“ principas, [CPK 93](#) straipsnio 1, 2 dalių nuostatos bei iš esmės suvaržyta atsakovės konstitucinė teisė į teisminę gynybą, taip pažeidžiant Konstitucijos 30 straipsnį, Konvencijos 6 straipsnį. Apeliacinės instancijos teismo nutartimi iš kiekvieno ieškovo atsakovei priteista po 11 059 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo. Atsakovės nuomone, ši suma (11 059 Eur) sudaro tik 0,24 proc. tenkintos ieškinio reikalavimo dalies. Tokio dydžio atsakovės bylinėjimosi išlaidų atlyginimas nepažeidžia EŽTT praktikos dėl ribojimo bylinėjimosi išlaidų srityje ir negali būti laikomas neproporcingos naštos bylą inicijavusiam asmeniui uždėjimu (EŽTT 2013 m. liepos 18 d. sprendimas byloje *Klaiz prieš Kroatiją*, peticijos Nr. 28963/10; Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. birželio 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-145-403/2021).
- 44.2. [CPK 93 straipsnio](#) 2 dalyje įtvirtinta, kad bylinėjimosi išlaidos paskirstomos proporcingai atmestų ir patenkintų reikalavimų daliai ir nei kasacinio teismo praktika, nei įstatymai nenustato jokių tokios taisyklės išimčių. Taigi, apeliacinės instancijos teismas, tenkinęs dalį ieškinio ir priteisęs savivaldybės administracijai iš atsakovės 4 646 753 Eur žalos atlyginimo (vietoje ieškinio reikalautos 20 591 637 Eur sumos), teisingai nustatė, kad byloje buvo patenkinta tik 23 proc. ieškinio reikalavimo, atmesta – 77 proc., ir atitinkamai paskirsė bylinėjimosi išlaidas. Prokuroras kreipėsi į teismą galėdamas numatyti, be kita ko, ir mišrios kaltės taikymo galimybę, turėdamas FNTT apskaičiavimus dėl tariamos savivaldybės administracijos patirtos žalos, t. y. objektyvią galimybę įvertinti susiklosčiusią situaciją, bylos šalių medžiagą ir pasirinkti bylinėjimosi strategiją, įvertinti savo reikalavimų ir teikiamų skundų reikalingumą bei galimą riziką dėl bylinėjimosi išlaidų atlyginimo iš prokuratūros priteisimo.
- 44.3. Byloje nenustatyta, kad atsakovė netinkamai elgėsi procese ar piktnaudžiavo procesinėmis teisėmis, todėl kasacinio skundo argumentai, jog neva ne visi atsakovės prašymai buvo būtini ir dėl to tariamai išlaidos už prašymų parengimą neturėtų būti atlygintos, prieštarauja bendriesiems teisės principams, o jiems pritarus, būtų nepagrįstai susiaurinta proceso dalyvių galimybė laisvai naudotis savo procesinėmis teisėmis, t. y. būtų ribojama šalies teisė į teisminę gynybą.

44.4. Jeigu dėl ieškinio reikalavimo patenkinimo dalies būtų sprendžiama ne pagal savivaldybės administracijai priteistą žalos atlyginimo dydį konkrečia suma, o pagal atsakovės civilinės atsakomybės nustatymą 2002 m. Sutarties ir 2010 m. Sutarties atžvilgiu (su kuo atsakovė nesutinka), vis tiek būtų pagrindas spręsti, kad ieškinio reikalavimai nebuvo patenkinti visiškai, todėl atsakovė įgijo teisę į patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Ieškovai byloje įrodinėjo atsakovės neteisėtus veiksmus ir savivaldybės administracijai padarytą žalą dėl 2002 m. Sutarties ir 2010 m. Sutarties vykdymo. Tiek kasacinio teismo 2021 m. spalio 21 d. nutartimi, tiek ir skundžiamą apeliacinės instancijos teismo nutartimi konstatuota, kad atsakovė, vykdydama 2002 m. Sutartį, neteisėtų veiksmų neatliko, taigi reikalavimas priteisti žalos atlyginimą dėl 2002 m. Sutarties vykdymo buvo atmestas visiškai. Ieškinio reikalavimas priteisti žalos dėl 2010 m. Sutarties vykdymo atlyginimą buvo tenkintas tik 80 proc., nes nustatyta mišri savivaldybės administracijos (20 proc.) ir atsakovės (80 proc.) kaltė. Skaiciuojant tokiu būdu, ieškinio reikalavimas būtų laikomas patenkintu 40 proc., o atmestas – 60 proc. Tokiu būdu skaičiuojant, atsakovė vis vien įgijo teisę į patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Tačiau, atsakovės vertinimu, teismas teisingai apskaičiavo pagal nustatytą ieškinio reikalavimo dalių atmetimo ir patenkinimo santykį (77:23) ieškovei Vilniaus miesto savivaldybės administracijai priteistos žalos atlyginimo dydį ([CPK](#) 93 straipsnis).

Teisėjų kolegija

konstatuoja:

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl bylos nagrinėjimo kasacine tvarka ribų

45. Pagal [CPK 353 straipsnio](#) 1 dalį kasacinis teismas, neperžengdamas kasacinio skundo ribų, patikrina apskųstus sprendimus ir (ar) nutartis teisės taikymo aspektu. Kasacinis teismas yra saistomas pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų nustatytų aplinkybių. Teismas turi teisę peržengti kasacinio skundo ribas, kai to reikalauja viešasis interesas ir neperžengus skundo ribų būtų pažeistos asmens, visuomenės ar valstybės teisės ir teisėti interesai. Kasacinio nagrinėjimo dalykas yra kasatoriaus kasaciniame skunde nurodyti motyvuoti kasacijos pagrindai.
46. Kasaciniu skundu prokuroras prašo pakeisti apeliacinės instancijos teismo nutarties dalį dėl bylinėjimosi išlaidų paskirstymo ir nepriteisti iš Generalinės prokuratūros atsakovei bylinėjimosi išlaidų atlyginimo. Taigi, pagal kasacinį skundą kasacijos objektas nagrinėjamoje byloje yra tik apeliacinės instancijos teismo nutarties dalis, kuria pakeista pirmosios instancijos teismo sprendimo dalis dėl bylinėjimosi išlaidų paskirstymo, ir dalis, kuria paskirstytos bylinėjimosi išlaidos apeliacinės instancijos teisme ir kasaciniame teisme (byla apeliacinės instancijos teismui buvo grąžinta nagrinėti iš naujo). Apeliacinės instancijos teismo nutarties dalis, kuria nuspręsta dėl žalos ieškovei savivaldybės administracijai atlyginimo, kasacine tvarka neskundžiama ir dėl šios nutarties dalies teisėjų kolegija nemato pagrindo pagrindo išesti už kasacinio skundo ribų.
47. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija 2023 m. sausio 5 d. nutartimi nutarė atnaujinti bylos nagrinėjimą, pranešti dalyvaujantiems byloje asmenims apie ketinimą peržengti kasacinio skundo ribas dėl bylinėjimosi išlaidų šioje byloje paskirstymo, pasiūlyti dalyvaujantiems byloje asmenims pateikti teismui rašytinius paaiškinimus.
48. Iš prokuroro pateiktų paaiškinimų darytina išvada, kad, jo nuomone, nėra pagrindo šioje byloje išesti už kasacinio skundo ribų, jis kasaciniu skundu kvestionuoja tik bylinėjimosi išlaidų atlyginimo priteisimą iš prokuratūros, t. y. prokuroras nesutinka su atsakovės bylinėjimosi išlaidų atlyginimo paskirstymu abiem ieškovams po lygiai. Teisėjų kolegijos vertinimu, šis klausimas susijęs su apeliacinės instancijos teisme atsakovės patirtų bylinėjimosi išlaidų perskirstymu, t. y. kas iš ieškovų ir kokio dydžio atsakovės bylinėjimosi išlaidas turi atlyginti. Atsakovė savo paaiškinimuose nesutinka su šia prokuroro pozicija, nurodo, kad net ir tenkinus šį kasacinio skundo reikalavimą jai bylinėjimosi išlaidos turi būti atlygintos kitos ieškovės savivaldybės administracijos. Nurodytas klausimas, kaip minėta teisėjų kolegijos 2023 m. sausio 5 d. nutartyje, susijęs su atsakovės teisės į bylinėjimosi išlaidų atlyginimą užtikrinimu, t. y. viešoju interesu, teikiančiu pagrindą peržengti prokuroro kasacinio skundo ribas.
49. Teisėjų kolegija atkreipia dėmesį, kad prokuroro paaiškinimuose pateikta pozicija dėl vienintelio kvestionuojamo klausimo, susijusio su bylinėjimosi išlaidų paskirstymu tarp ieškovų po lygiai, prieštarauja jo pateikto kasacinio skundo argumentams, pagal kuriuos jis nesutinka su 11 250 Eur žyminio mokesčio už atsakovės teiktą apeliacinį skundą priteisimu ir į atsakovės bylinėjimosi išlaidas įtraukta 2762 Eur suma už atsakovės advokato parengtus penkis prašymus. Šių kasaciniame skunde keliamų klausimų nagrinėjimas, kaip nurodyta teisėjų kolegijos 2023 m. sausio 5 d. nutartyje, susijęs su apeliacinės instancijos teismo atliktu bylinėjimosi išlaidų patirtų bylą pirmą kartą nagrinėjant apeliacinės instancijos teisme, paskirstymu. Pažymėtina, kad su apeliacinės instancijos teisme atsakovės patirtų bylinėjimosi išlaidų paskirstymu savo paaiškinimuose nesutinka ir ieškovė savivaldybės administracija. Teisėjų kolegija nurodo, kad sprendžiant šį klausimą, kaip bus argumentuojama toliau šioje nutartyje, turi būti sprendžiama ir dėl apeliacinės instancijos teismo nustatytų patenkinimų ir atmestų apeliacinių skundų reikalavimų dalių proporcijų nustatymo bei bylinėjimosi išlaidų perskirstymo (žr. nutarties 84, 100–113 punktus). Pagal tolesnę šios nutarties argumentaciją nustatius, kad šios proporcijos buvo nustatytos netinkamai, turi būti perskirstytos ir bylinėjimosi išlaidos, patirtos pirmą kartą bylą nagrinėjant kasaciniame teisme.
50. Teisėjų kolegijos vertinimu, nurodyti klausimai sudaro pagrindą išesti šioje byloje už prokuroro pareikšto kasacinio skundo dėl atsakovės bylinėjimosi išlaidų paskirstymo ribų.

Dėl prokuroro pareigos atlyginti bylą laimėjusiai šaliai jos patirtas bylinėjimosi išlaidas

51. Konstitucijos 118 straipsnio, reglamentuojančio pamatinius prokuratūros struktūros ir veiklos pagrindus, 2 dalyje nustatyta, kad prokuroras įstatyme nustatytais atvejais gina asmens, visuomenės ir valstybės teises bei teisėtus interesus. Ši prokuroro funkcija detalizuota Prokuratūros įstatymo 19 straipsnio 1 dalyje, kurioje įtvirtinta, kad prokurorai gina viešąjį interesą, kai nustato teisės akto pažeidimą, kuriuo pažeidžiamas asmens, visuomenės, valstybės teisės ir teisėti interesai, ir toks pažeidimas laikytinas viešojo intereso pažeidimu, o valstybės ar savivaldybių institucijos, įstaigos ar įmonės, kurių veiklos srityse buvo padarytas teisės akto pažeidimas, nesiėmė priemonių jam pašalinti arba kai tokios kompetentingos institucijos nėra.
52. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad viešojo intereso gynimas yra vieno iš pagrindinių privatinės teisės principų – dispozityvumo principo, pagal kurį kiekvienas pats gina savo pažeistą teisę, išintis, nustatyta siekiant apginti silpnesnės šalies, kuri ne visada gali kreiptis į teismą su reikalavimu apginti jos subjektinę teisę, bei asmenų, negalinių savarankiškai pasinaudoti teise į gynybą, teises ir (ar) teisėtus interesus. Viešojo intereso gynimą civiliniame procese nulemia ir kitos priežastys, viena iš jų – privatinų santykių įvairovė, nes yra tokių civilinės teisės pošių ir institutų, kurių visuomeninis reikšmingumas yra didesnis nei kitų. Viešasis ir privatus interesai koegzistuoja ir iš dalies sutampa. Tokios sutapties buvimas – dar viena iš priežasčių, dėl kurių civiliniame procese turi būti ginamas viešasis interesas. Viešojo intereso samprata išsiplėtė, o jo

gynyba galima tik tokiomis universaliomis teisės priemonėmis kaip civilinis procesas. Teisės doktrinoje nėra suformuluota viešojo intereso sąvoka, tai – neapibrėžtas teisės institutas, kurio turinį kiekvienu konkrečiu atveju nustato teismas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2007 m. gruodžio 18 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-578/2007](#); 2016 m. liepos 1 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-342-686/2016](#), 38 punktas).

53. Kasacinis teismas taip pat yra nurodęs, kad įstatymų leidėjas, suteikdamas teisę prokurorui ar valstybės, savivaldybės institucijoms kreiptis į teismą, iš anksto nustato, kad konkretūs santykiai, iš jų kylantys ginčai gali būti susiję su viešoju interesu (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. liepos 1 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-342-686/2016](#), 39 punktas). Tačiau viešojo intereso sąvoka yra vertinamojo pobūdžio, jos turinys gali būti atskleidžiamas analizuojant konkrečios bylos faktines aplinkybes ir aiškinant bei taikant joms konkrečias teisės normas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006 m. balandžio 19 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-291/2006](#); 2010 m. gruodžio 27 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-555/2010](#)). Tai reiškia, kad galutinai apie viešojo intereso buvimą ar nebuvimą sprendžia teismas, nagrinėjantis civilinę bylą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2006 m. balandžio 19 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-291/2006](#); 2013 m. gegužės 10 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-141/2013](#); kt.).
54. Teisėjų kolegija nurodo, kad tais atvejais, kai teismas nustato, jog prokuroro ieškinys, nors ir nepiktnaudžiaujant procesinėmis teisėmis, tačiau byloje pareikštas nepagrįstai, t. y. kad prokuroro įtarimas, jog subjektų priimtais administraciniais aktais, sudarytais sandoriais buvo pažeistas viešasis interesas, nepasitvirtino, kyla poreikis teismui spręsti dėl kitų byloje dalyvaujančių asmenų bylinėjimosi išlaidų, patirtų dėl byloje prokuroro pareikšto ieškinio, atlyginimo.
55. [CPK 96¹](#) straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad kai yra visiškai ar iš dalies atmestas prokuroro, valstybės ar savivaldybės institucijos ieškinys viešajam interesui ginti, atsakovui proporcingai atmestų ieškinio reikalavimų daliai bylinėjimosi išlaidos atlyginamos iš prokuratūrai ar ieškinį pareiškusioms valstybės ar savivaldybės institucijoms skirtų biudžeto lėšų.
56. Pagal Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymo nuostatas Lietuvos Respublikos generalinė prokuratūra yra įstaiga, kurios vadovas yra valstybės biudžeto asignavimų valdytojas (4 straipsnio 3 dalies 3 punktas); biudžeto asignavimų valdytojais privalo naudoti skirtus asignavimus savo vadovaujamos įstaigos programoms vykdyti, be kita ko, organizuoti iš biudžeto finansuojamų programų rengimą ir vykdymą (5 straipsnio 1 dalies 1, 2 punktai). Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad kadangi valstybės biudžeto asignavimai yra skiriami Generalinei prokuratūrai, tai jų valdytojas yra generalinis prokuroras, todėl taikant [CPK 96¹](#) straipsnio 1 dalį, kai yra visiškai ar iš dalies atmestas prokuroro ieškinys viešajam interesui ginti, atsakovui proporcingai atmestų ieškinio reikalavimų daliai bylinėjimosi išlaidos priteisinos iš Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros ir atlyginamos iš Lietuvos Respublikos generalinei prokuratūrai skirtų biudžeto lėšų (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. vasario 14 d. nutartyje civilinėje byloje [Nr. 3K-3-28/2014](#)).
57. Nagrinėjamoje byloje nustatyta, kad Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros prokuroras, remdamasis 2014 m. gegužės 29 d. ikiteisminiame tyrime gauta specialisto išvada Nr. 5-1/74 „Dėl AB „City Service“ ūkinės finansinės veiklos“, kurią pateikė FNTT Vilniaus apygardos valdybos Ūkinės finansinės veiklos tyrimo skyrius, nustatė, kad Vilniaus miesto savivaldybė ir atskiros Vilniaus miesto ikimokyklinio ugdymo įstaigos (darželiai) bei mokyklos už 2002 m. liepos 1 d. – 2012 m. gruodžio 31 d. laikotarpį suvartotą šilumos energiją mokėjo pagal sutartyse nustatytas formules, o ne pagal švietimo objektuose įrengtų atsiskaitomųjų šilumos apskaitos prietaisų rodmenis, todėl susidarė 20 591 637 Eur (71 098 804,24 Lt) skirtumas. Tyrimo metu padaryta išvada, kad Vilniaus miesto savivaldybė patyrė 20 591 637 Eur (71 098 804,24 Lt) nuostolių bei sudarė galimybę atsakovei 2002 m. liepos 1 d. – 2012 m. gruodžio 31 d. laikotarpiu nepagrįstai gauti 20 591 637 Eur (71 098 804,24 Lt) lėšų. Šiais duomenimis remdamiesi byloje ieškovai prokuroras, ginčamas viešąjį interesą, ir savivaldybės administracija pareiškė reikalavimą atsakovei, prašydami priteisti iš jos savivaldybės administracijai 20 591 637 Eur žalos atlyginimo.
58. Vilniaus apygardos teismas 2019 m. liepos 25 d. sprendimu tenkino dalį ieškinio – priteisė ieškovei savivaldybės administracijai iš atsakovės 10 293 032,14 Eur žalos atlyginimo. Lietuvos apeliacinis teismas 2020 m. spalio 8 d. sprendimu panaikino Vilniaus apygardos teismo 2019 m. liepos 25 d. sprendimą ir priėmė naują sprendimą – atmetė ieškinį. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas 2021 m. spalio 21 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. e3K-3-223-969/2021 panaikino Lietuvos apeliacinio teismo 2020 m. spalio 8 d. sprendimą ir perdavė bylą iš naujo nagrinėti apeliacinės instancijos teismui. Šia kasacinio teismo nutartimi buvo konstatuoti atsakovės neteisėti veiksmai tik dėl 2010 m. sutarties vykdymo. Spręsdamas dėl ieškovų reikalavimo atlyginti žalą, kilusią vykdant 2002 m. sutartį, kasacinis teismas neteisėtų atsakovės veiksmų nenustatė.
59. Apeliacinės instancijos teismui iš naujo nagrinėjant šią bylą ieškovai nurodė reikalaujamą priteisti iš atsakovės 5 808 441,28 Eur nuostolių, kilusių vykdant 2010 m. sutartį, atlyginimą. Kasacine tvarka skundžiamą Lietuvos apeliacinio teismo 2022 m. vasario 17 d. nutartimi buvo pakeistas Vilniaus apygardos teismo 2019 m. liepos 25 d. sprendimas ir tenkinta dalis ieškinio – priteista ieškovei savivaldybės administracijai iš atsakovės 4 646 753 Eur žalos atlyginimo. Taigi buvo patenkinta tik dalis reikalavimo atlyginti savivaldybei 5 808 441,28 Eur nuostolius dėl 2010 m. sutarties netinkamo vykdymo, nes buvo nustatyta 20 proc. savivaldybės kaltė (neatsargumas, pasireiškęs neveikimu). Kadangi ieškovės savivaldybės administracijos neatsargumas kaltės aspektu nebuvo lygiavertis atsakovės aktyviems neteisėtiems veiksams, tai apeliacinės instancijos teismas laikė nepagrįsta pirmosios instancijos teismo išvadą, kad ieškovės savivaldybės administracijos ir atsakovės kaltė yra vienoda, t. y. po 50 proc. Apeliacinės instancijos teismas, atsižvelgdamas į nustatytas šioje byloje ieškovų reikšto 20 591 637 Eur reikalavimo tenkinimo ir atmetimo proporcijas (atitinkamai 23 proc. ir 77 proc.), atliko šalių bylinėjimosi išlaidų paskirstymą, iš ieškovų priteisiamą atsakovei bylinėjimosi išlaidų atlyginimą padalydamas ieškovams po lygiai.
60. Kasaciniu skundu prokuroras nesutinka su tokiu bylinėjimosi išlaidų paskirstymu, prašo perskirstyti bylinėjimosi išlaidas, iš viso nepriteisiant atsakovei iš Generalinės prokuratūros bylinėjimosi išlaidų atlyginimo. Prokuroras nurodo, kad nors jis byloje yra bendraieškis, tačiau veikė ieškovės savivaldybės administracijos interesais, siekdamas šiai padarytos žalos atlyginimo, todėl Generalinei prokuratūrai neturėtų būti nepagrįstai perkeliama dėl bendraieškės savivaldybės administracijos kaltų veiksmų kylanti pareiga atlyginti atsakovės bylinėjimosi išlaidas. Teisėjų kolegija iš dalies sutinka su šiais kasacinio skundo argumentais.
61. [CPK 93 straipsnio](#) 1 dalyje nustatyta, kad šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, jos turėtas bylinėjimosi išlaidas teismas priteisia iš antrosios šalies, nors ši ir būtų atleista nuo bylinėjimosi išlaidų mokėjimo į valstybės biudžetą. Jeigu ieškinys patenkintas iš dalies, bylinėjimosi išlaidos priteisiamos ieškovui proporcingai teismo patenkintų reikalavimų daliai, o atsakovui – proporcingai teismo atmestų ieškinio reikalavimų daliai (2 dalis). [CPK 93](#) straipsnyje išdėstytos taisyklės taikomos taip pat ir tam žyminiam mokesčiui, kurį šalys įmoka paduodamos apeliacinius ir kasacinius skundus, taip pat prašymus dėl proceso atnaujinimo ([CPK 93 straipsnio](#) 3 dalis).
62. Pagal [CPK 98 straipsnio](#) 1, 2 dalis šaliai, kurios naudai priimtas sprendimas, teismas priteisia iš antrosios šalies išlaidas už advokato ar advokato padėjėjo, dalyvavusių nagrinėjant bylą, pagalbą, taip pat už pagalbą rengiant procesinius dokumentus ir teikiant konsultacijas; dėl šių išlaidų atlyginimo priteisimo šalis teismui raštu pateikia prašymą su išlaidų apskaičiavimu ir pagrindimu; šalies išlaidos, susijusios su advokato ar advokato padėjėjo pagalba, atsižvelgiant į konkrečios bylos sudėtingumą ir advokato ar advokato padėjėjo darbo ir laiko sąnaudas, yra priteisiamos ne didesnės, kaip yra nustatyta teisingumo ministro kartu su Lietuvos advokatų tarybos pirmininku patvirtintose rekomendacijose dėl užmokesčio dydžio.
63. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad [CPK 93 straipsnio](#) 1 dalies prasme proceso šalis, kurios naudai priimtas sprendimas, suprantama kaip šalis, kuriai sprendimas yra palankus, kuri laimėjo ginčą byloje (pavyzdžiui, ieškovas, kurio ieškinys patenkintas). Materialinio teisinio pobūdžio ginčo išsprendimo rezultatas lemia procesinio teisinio pobūdžio reikalavimo pagrįstumą, t. y. laimėjusiai šaliai atlyginamos jos turėtos išlaidos, kurių ji turėjo siekdama apginti pažeistą teisę ([CPK 270 straipsnio](#) 5 dalies 3 punktas). Tokiai proceso šaliai pagal aptariamą teisės normą pralaimėjusioji šalis turi kompensuoti civilinių teisių gynbai išleistas lėšas – patirtas bylinėjimosi išlaidas. Šaliai, kurios naudai priimtas

sprendimas, teismas priteisia iš antrosios šalies išlaidas už advokato ar advokato padėjėjo, dalyvavusių nagrinėjant bylą, pagalbą, taip pat už pagalbą rengiant procesinius dokumentus ir teikiant konsultacijas ([CPK 98 straipsnio](#) 1 dalis) (žr. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. vasario 7 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-7-701/2018](#) 16, 17 punktus; 2019 m. spalio 10 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-294-611/2019](#) 16 punktą; 2020 m. kovo 12 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-46-687/2020](#) 63 punktą; 2021 m. kovo 10 d. nutarties civilinėje byloje [Nr. e3K-3-47-916/2021](#) 14 punktą).

64. Kasacinis teismas taip pat yra nurodęs, kad esminis principas, kuriuo paremtos aptartos taisyklės, yra tas, kad „pralaimėjęs moka“. Bylinėjimosi išlaidų paskirstymo taisyklės yra sureguliuotos taip, kad būtų užtikrinta šalies, laimėjusios bylą, teisė į bylinėjimosi išlaidų atlyginimą. Pagrindas, pagal kurį yra nustatoma laimėjusioji šalis ir atitinkamai paskirstomos bylinėjimosi išlaidos, pirmosios instancijos teisme yra ieškinių pareikštų materialinių subjektinių reikalavimų išsprendimo rezultatas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. kovo 18 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-66-469/2020](#), 15 punktas).
65. EŽTT yra konstatavęs, kad taisyklės „pralaimėjęs moka“ taikymas, griežtai laikantis proporcingo bylinėjimosi išlaidų priteisimo pagal patenkintus (atmestus) reikalavimus, bylose dėl neturtinės žalos atlyginimo gali lemti neproporcingą asmens teisės į teisminę gynybą suvaržymą. Vis dėlto vertindamas, ar apribojimu buvo siekiama teisėto tikslo, EŽTT yra išaiškinęs, kad taisyklės „pralaimėjęs moka“ ir su ja susijusių teisės normų tikslas yra išvengti bereikalingo bylinėjimosi ir nepagrįstai didelių bylinėjimosi išlaidų, atgrasant potencialius ieškovus nuo nepagrįstų ieškinių pareiškimo ar perdėtų reikalavimų pateikimo, išvengiant su tuo susijusių padarinių. EŽTT pripažino, kad tokiais taisyklėmis, siekiant atgrasyti nuo nepagrįsto bylinėjimosi ir per didelių išlaidų, paprastai siekiama teisėto tikslo – užtikrinti tinkamą teisingumo vykdymą ir apsaugoti kitų teises (*mutatis mutandis* (su būtiniais (atitinkamais) pakeitimais) EŽTT 2013 m. liepos 18 d. sprendimas byloje *Klauz prieš Kroatiją*, peticijos Nr. 28963/10).
66. Konstitucinis Teismas 2018 m. gruodžio 14 d. nutarime Nr. KT22-N12/2018 yra pažymėjęs, kad iš Konstitucijos 109 straipsnio 1 dalies, konstitucinių teisinės valstybės, teisingumo principų kylantis draudimas įstatymų leidėjui nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kuriuo būtų paneigiami teismo įgaliojimai vykdyti teisingumą, *inter alia* (be kita ko), reiškia, kad įstatymų leidėjas negali nustatyti tokio teisinio reguliavimo, pagal kurį būtų neleidžiama teismui, atsižvelgiant į visas bylos aplinkybes, teisingai išspręsti bylos šalių išlaidų paskirstymo klausimo; teisingas bylos šalių išlaidų paskirstymas priklauso nuo bylos šalių sąžiningumo, jų patirtų išlaidų pagrįstumo ir būtinumo, nuo to, kiek jų reikalavimai buvo patenkinti teismui išsprendus bylą, kitų reikšmingų aplinkybių.
67. [CPK 93 straipsnio](#) 1, 2 dalyse įtvirtintoms bylinėjimosi išlaidų paskirstymo taisyklėms nėra būdingas absoliutumas. Pagal [CPK 93 straipsnio](#) 4 dalį, teismas gali nukrypti nuo šio straipsnio 1, 2 ir 3 dalyse nustatytų bylinėjimosi išlaidų paskirstymo taisyklių, atsižvelgdamas į tai, ar šalių procesinis elgesys buvo tinkamas, ir įvertindamas priežastis, dėl kurių susidarė bylinėjimosi išlaidos. Šalies procesinis elgesys laikomas tinkamu, jeigu ji sąžiningai naudojosi procesinėmis teisėmis ir sąžiningai atliko procesines pareigas. Kasacinio teismo praktikoje pripažįstama, jog, sprendžiant, kam ir (ar) kokia apimtimi turėtų tekti bylinėjimosi išlaidų atlyginimo našta, svarbią reikšmę turi kaltė (atsakomybė) dėl proceso. Atsakomybė ir kaltė dėl bylinėjimosi išlaidų nustatoma pagal procesinius šalių santykius, jų procesinį elgesį, tai yra vertinamas bylinėjimosi išlaidų priežastingumas, šalių apdairumas ir rūpestingumas, atliekant procesinius veiksmus, įskaitytinai ir inicijuojant patį bylos procesą, t. y. paduodant ieškinį (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. birželio 9 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-145-403/2021](#), 29 punktą).
68. Teisėjų kolegija pažymi, kad [CPK](#) normose nenustatyta bylinėjimosi išlaidų paskirstymo bylose, kuriose ieškinį reiškia prokuroras, grindamas viešąjį interesą, išimčių, tačiau, atsižvelgiant į bylos specifiką, skirstant bylinėjimosi išlaidas tokio pobūdžio bylose, turi būti atsižvelgiama į nurodytus kasacinio teismo išaiškinimus, taip pat vadovaujamas teisingumo, protingumo ir sąžiningumo kriterijais ([CPK 3 straipsnio](#) 7 dalis), tą taip pat yra akcentavęs kasacinis teismas savo formuojamoje praktikoje (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. birželio 13 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-226-248/2018](#), 100 punktas).
69. Nagrinėjamoje byloje nustatyta, kad kasacinio teismo nagrinėtoje civilinėje byloje Nr. 3K-3-415/2013 buvo ginčijamas 2010 m. Sutarties ir savivaldybės administracijos vykdyto viešojo pirkimo šiai sutarčiai sudaryti sąlygų bei jame priimtų sprendimų teisėtumas. Viešųjų pirkimų tarnybai pareiškus ieškinį savivaldybės administracijai ir AB „City Service“, tačiau ieškinyms buvo atmestas. Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2013 m. rugpjūčio 1 d. nutartimi civilinėje byloje Nr. 3K-3-415/2013 tiek konkurso, tiek pačios 2010 m. Sutarties sąlygų teisėtumas buvo konstatuotas su sąlyga, kad perkančioji organizacija su tiekėju už šilumos energiją atsiskaito pagal faktinius duomenis, nes pagal sutartyje įtvirtintą tvarką tiekėjo pasiūlyme, o kartu ir 2010 m. Sutartyje nurodyta fiksuota normatyvinė šios prekės kaina turi būti perskaičiuojama. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas toje pačioje civilinėje byloje [Nr. 3K-3-415/2013](#) 2013 m. rugpjūčio 1 d. priėmė ir atskirąją nutartį, kuria nutarė informuoti Generalinę prokuratūrą apie galimą viešojo intereso pažeidimą dėl 2010 m. Sutarties vykdymo. Nurodytoje nutartyje pažymėta, kad nenustatyta esminių pažeidimų 2010 m. Sutarties sudarymo procedūroje, tačiau tikslinga patikrinti perkančiosios organizacijos ir tiekėjo sudarytos viešojo pirkimo sutarties vykdymą. Kasacinis teismas pabrėžė, kad pagal 2010 m. Sutartį savivaldybės administracija šilumos energiją netiesiogiai perka iš valstybės reguliuojamo monopolininko, o jos tiekėja AB „City Service“ gauna atlygį už šilumos energijos sistemos priežiūrą, todėl ji neturėtų papildomai gauti pelno, susidarancio iš skirtumo tarp už realiai suvartotą energiją patiriamų sąnaudų ir kainos, nustatytos sutartyje. Šios nutarties 57 punkte minėta, kad pradėto išteisinio tyrimo metu buvo nustatyta, jog Vilniaus miesto savivaldybė patyrė 20 591 637 Eur (71 098 804,24 Lt) nuostolių bei sudarė galimybę atsakovei 2002 m. liepos 1 d. – 2012 m. gruodžio 31 d. laikotarpiu nepagrįstai gauti 20 591 637 Eur (71 098 804,24 Lt) lėšų.
70. Teisėjų kolegija, vertindama nurodytus duomenis, konstatuoja, kad šioje byloje pareiškęs ieškinį prokuroras, gavęs kasacinio teismo ir finansų srities specialistų suteiktos informacijos apie 2002 m. Sutarties ir 2010 m. Sutarties sudarymą ir vykdymą, turėjo realų pagrindą spręsti, jog vykdamas nurodytas sutartis savivaldybės administracijai galimai buvo padaryta 20 591 637 Eur žala. Dėl to prokuroras, vykdydamas Prokuratūros įstatymo 19 straipsnio 1 dalyje įtvirtintą pareigą ginti viešąjį interesą, kreipėsi į teismą prašydamas priteisti iš atsakovės savivaldybės administracijai žalos atlyginimą. Taigi pagrindo konstatuoti, kad prokuroras, grindamas viešąjį interesą, ieškinį šioje byloje pareiškė piktnaudžiaudamas procesinėmis teisėmis, nenustatyta. Tačiau aplinkybė, kad prokuroras pareiškė ieškinio reikalavimo dalis yra atmesta, lemia, kad Generalinė prokuratūra, priešingai nei nurodyta kasaciniame skunde, turi pareigą atlyginti atsakovei turėtą bylinėjimosi išlaidas proporcingai atmestų ieškinio reikalavimų daliai, kaip tai yra nustatyta [CPK](#) 96¹ straipsnio 1 dalyje. Minėta, kad tokiu atveju bylinėjimosi išlaidos atlyginamos iš Generalinei prokuratūrai skirtų biudžeto lėšų ([CPK](#) 96¹ straipsnio 1 dalis).
71. Kita vertus, teisėjų kolegija sutinka su kasacinio skundo argumentu, kad apeliacinės instancijos teismas, paskirstydamas atsakovės turėtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimą ir nustatęs kitos ieškovės – Vilniaus miesto savivaldybės administracijos kaltę (20 proc.) dėl netinkamo 2010 m. Sutarties vykdymo, turėjo atsižvelgti į šią aplinkybę. Minėta, kad, sprendžiant, kam ir (ar) kokia apimtimi turėtų tekti bylinėjimosi išlaidų atlyginimo našta, svarbią reikšmę turi kaltė (atsakomybė) dėl proceso, turi būti įvertinamas bylinėjimosi išlaidų priežastingumas, šalių apdairumas ir rūpestingumas, atliekant procesinius veiksmus, įskaitytinai ir inicijuojant patį bylos procesą, t. y. paduodant ieškinį.
72. Teisėjų kolegijos vertinimu, byloje nustatyta savivaldybės administracijos kaltė dėl patirtų nuostolių netinkamai vykdamas 2010 m. Sutartį patvirtina šios ieškovės atsakomybė už nepagrįstai pareikštą ieškinio dalį atsakovei, o tai lemia išvadą, kad atsakovės atitinkama bylinėjimosi išlaidų dalis buvo patirta dėl savivaldybės administracijos kaltės, t. y. jos nepakankamo apdairumo ir rūpestingumo paduodant ieškinį. Dėl šios priežasties yra pagrindas taikyti [CPK 93 straipsnio](#) 4 dalį ir nukrypti nuo šio straipsnio 1, 2 ir 3 dalyse nustatytų bylinėjimosi išlaidų paskirstymo taisyklių, konstatuojant, kad bylinėjimosi išlaidų dalį, kurią lėmė savivaldybės administracijos netinkamas procesinis elgesys, turi atlyginti ne abu ieškovai kartu, kaip konstatavo apeliacinės instancijos teismas, bet savivaldybės administracija.
73. Minėta, kad apeliacinės instancijos teismas nustatė, jog byloje yra patenkinta 23 proc. ieškinio reikalavimų (4 646 753 Eur x 100 : 20 591 637 Eur) ir atmesta 77 proc. (20 591 637 Eur – 4 646 753 Eur = 15 944 884 Eur x 100 : 20 591 637 Eur) ieškinio reikalavimų. Teisėjų

kolegija nurodo, kad 7 proc. (5 808 441,28 Eur – 4 646 753 Eur = 1 161 688,28 Eur x 100 : 15 944 884 Eur) (iš 77 proc.), t. y. ieškinio reikalavimas priteisti iš atsakovės 1 161 688,26 Eur (5 808 441,28 Eur x 20 proc. : 100 proc.) buvo atmestas nustačius savivaldybės administracijos kaltę dėl netinkamo 2010 m. Sutarties vykdymo, kaip ir 21 proc. (iš 55 proc. patenkinto atsakovės apeliacinio skundo reikalavimo – žr. šios nutarties 104 punktą) atsakovės apeliacinio skundo reikalavimo, patenkinto dėl tos pačios priežasties. Taigi, paskirstant tarp šalių bylinėjimosi išlaidas turėjo būti atsižvelgta į nurodytą aplinkybę, nes ieškinio reikalavimas priteisti ieškovei savivaldybės administracijai iš atsakovės 1 161 688,26 Eur žalos atlyginimo buvo pareikštas nepagrįstai ne dėl ieškovo Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros prokuroro, ginančio viešąjį interesą, bet dėl ieškovės savivaldybės administracijos nepakankamo procesinio apdairumo ir rūpestingumo.

74. Remdamasi nurodytais argumentais teisėjų kolegija konstatuoja, kad atsakovei bylinėjimosi išlaidų atlyginimas negalėjo būti priteistas iš abiejų ieškovų po lygiai, dėl to yra pagrindas perskirstyti atsakovės bylinėjimosi išlaidas, pakeičiant iš ieškovų atsakovei priteistino bylinėjimosi išlaidų atlyginimo dydžius (žr. šios nutarties 102, 104, 108, 110 punktus).

Dėl bylinėjimosi išlaidų paskirstymo bylą išnagrinėjus pakartotinai

75. Nagrinėjamoje byloje apeliacinės instancijos teismas nustatė, kad atsakovė už apeliacinį skundą sumokėjo 11 250 Eur žyminį mokestį, todėl pagal nustatytą patenkintų ir atmestų reikalavimų proporciją (atitinkamai 23 proc. ir 77 proc.) jai iš ieškovų yra priteisiamas 8663 Eur žyminis mokestis. Ieškovas prokuroras nurodo, kad teismas nepagrįstai į atsakovės bylinėjimosi išlaidas įtraukė 11 250 Eur žyminį mokestį už atsakovės teiktą apeliacinį skundą, nes jis buvo atmestas. Teisėjų kolegija šį kasacinio skundo argumentą laiko nepagrįstu.
76. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad bylinėjimosi išlaidų paskirstymo procesas išsiskiria tuo ypatumu, kad teismas turi pareigą savo iniciatyva, t. y. net be atskiros šalies prašymo ar pareiškimo, paskirstyti bylinėjimosi išlaidas, susidariusias atitinkamos bylos procese (su tam tikromis išimtimis (žr. [CPK 98 straipsnį](#)). Ši procesinė pareiga (paskirstyti bylinėjimosi išlaidas, susidariusias konkrečia instancine tvarka) saisto visų instancijų teismus. Aukštesnės instancijos teismas, pakeisdamas ar panaikindamas žemesnės instancijos teismo sprendimą ir priimdamas naują sprendimą, paprastai savo iniciatyva perskirsto bylinėjimosi išlaidas, susidariusias žemesnės instancijos teisme ([CPK 93 straipsnio 5 dalis](#)) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. kovo 18 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-66-469/2020](#), 17 punktus).
77. Kasacinis teismas taip pat yra nurodęs, kad yra galimos tokios procesinės situacijos, kai aukštesnės (apeliacinės ar kasacinės) instancijos teismas neturi objektyvios galimybės paskirstyti bylinėjimosi išlaidas, susidariusias ta konkrečia instancine tvarka. Šiuo aspektu turini omenyje tie procesiniai atvejai, kai aukštesnės instancijos teismas atitinkamu proceso etapu nepriima galutinio sprendimo dėl materialinių teisinių reikalavimų pagrįstumo, t. y. panaikina apskųstą žemesnės instancijos teismo procesinį sprendimą ir perduoda bylą iš naujo nagrinėti žemesnės instancijos teismui. Tokiais atvejais, pirma, tų bylinėjimosi išlaidų, kurios susidarė aukštesnės instancijos teisme, paskirstymo pareiga tenka teismui, iš naujo nagrinėjančiam bylą, antra, bylinėjimosi išlaidoms paskirstyti negali būti pritaikyta ta principinė nuostata, kad atitinkamu proceso etapu susidariusios bylinėjimosi išlaidos paskirstomos pagal bylos išsprendimo ta konkrečia instancine tvarka rezultatą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. kovo 18 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-66-469/2020](#), 17, 18 punktai).
78. Teisėjų kolegija nurodo, jog proceso įstatymo nuostatos tiesiogiai nereglementuoja, kaip teismas, pakartotinai išnagrinėjęs bylą, turi paskirstyti bylinėjimosi išlaidas, susidariusias aukštesnės instancijos teisme, šiam nepriėmus galutinio sprendimo dėl materialinių teisinių reikalavimų pagrįstumo. Kasacinis teismas šiuo klausimu yra pasisakęs, kad kasacinio teismo sprendimas, kuriuo panaikinamas apskųstas apeliacinės instancijos teismo procesinis sprendimas ir bylą perduodama iš naujo nagrinėti apeliacinės instancijos teismui, paprastai negali būti laikomas materialiniu teisiniu atžvilgiu palankesniu kuriai nors proceso šaliai. Bylą nagrinėjant kasaciniame teisme, kuris nepriėmė galutinio sprendimo, šalių patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimo klausimas sprendinamas galutiniu procesiniu sprendimu, atsižvelgus į bylos baigtį (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2016 m. gegužės 12 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-268-421/2016](#), 37 punktus).
79. Kasacinis teismas taip pat yra išaiškinęs, kad bylinėjimosi išlaidos, susidariusios aukštesnės instancijos teisme, paskirstomos atsižvelgiant į bylos išnagrinėjimo ta instancine tvarka, kuria pakartotinai nagrinėjama byla, rezultatą: 1) jeigu apeliacinės instancijos teismas panaikina pirmosios instancijos teismo procesinį sprendimą ir perduoda bylą iš naujo nagrinėti pirmosios instancijos teismui, tai šis teismas, pakartotinai išnagrinėjęs bylą, paskirsto bylinėjimosi išlaidas, susidariusias apeliacinės instancijos teismo procesinį sprendimą ir perduoda bylą iš naujo nagrinėti pirmosios instancijos teismui, tai šis teismas, pakartotinai išnagrinėjęs bylą, paskirsto bylinėjimosi išlaidas, susidariusias apeliacinės instancijos ir kasaciniame teisme, pagal pakartotinio bylos išnagrinėjimo pirmosios instancijos tvarka rezultatą; 2) jeigu kasacinis teismas panaikina pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinius sprendimus ir perduoda bylą iš naujo nagrinėti pirmosios instancijos teismui, tai šis teismas, pakartotinai išnagrinėjęs bylą, paskirsto bylinėjimosi išlaidas, susidariusias apeliacinės instancijos ir kasaciniame teisme, pagal pakartotinio bylos išnagrinėjimo pirmosios instancijos tvarka rezultatą; 3) jeigu kasacinis teismas panaikina apeliacinės instancijos teismo procesinį sprendimą ir perduoda bylą iš naujo nagrinėti apeliacinės instancijos teismui, tai šis teismas, pakartotinai išnagrinėjęs bylą, paskirsto bylinėjimosi išlaidas, susidariusias kasaciniame teisme, pagal pakartotinio bylos išnagrinėjimo apeliacinės instancijos tvarka rezultatą (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. kovo 18 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-66-469/2020](#), 20 punktus).
80. Atsižvelgdama į šiuos išaiškinimus teisėjų kolegija nurodo, kad tokiu pačiu principu turi būti atlyginamos ir šalių bylinėjimosi išlaidos, patirtos apeliacinės instancijos teisme pirmojo nagrinėjimo metu, t. y. jeigu kasacinis teismas panaikina apeliacinės instancijos teismo procesinį sprendimą ir perduoda bylą iš naujo nagrinėti apeliacinės instancijos teismui, tai šis teismas, pakartotinai išnagrinėjęs bylą, paskirsto bylinėjimosi išlaidas, susidariusias apeliacinės instancijos teisme tiek iki bylos nagrinėjimo kasaciniame teisme, tiek ir grąžinus bylą nagrinėti iš naujo, pagal pakartotinio bylos išnagrinėjimo apeliacinės instancijos tvarka rezultatą.
81. Nagrinėjamoje byloje abu ieškovai ir atsakovė pateikė apeliacinius skundus dėl Vilniaus apygardos teismo 2019 m. liepos 25 d. sprendimo. Minėta, kad Lietuvos apeliacinis teismas, išnagrinėjęs šiuos apeliacinius skundus, 2020 m. spalio 8 d. sprendimu panaikino Vilniaus apygardos teismo 2019 m. liepos 25 d. sprendimą ir priėmė naują sprendimą – ieškinį atmetė. Lietuvos Aukščiausiajam Teismui 2021 m. spalio 21 d. nutartimi panaikinus Lietuvos apeliacinio teismo 2020 m. spalio 8 d. sprendimą ir perdavus bylą iš naujo nagrinėti Lietuvos apeliaciniame teismui, šis 2022 m. vasario 17 d. nutartimi Vilniaus apygardos teismo 2019 m. liepos 25 d. sprendimą pakeitė sumažindamas ieškovei savivaldybės administracijai iš atsakovės priteistą 10 293 032,14 Eur žalos atlyginimą iki 4 646 753 Eur.
82. Remdamasi nutarties 78, 79 punktuose nurodytais išaiškinimais teisėjų kolegija nurodo, kad būtent pagal pakartotinio bylos išnagrinėjimo apeliacine tvarka rezultatą, t. y. Lietuvos apeliacinio teismo 2022 m. vasario 17 d. nutarties rezoliuciją, šioje byloje turi būti sprendžiama dėl atsakovės bylinėjimosi išlaidų, patirtų pirmą kartą bylą nagrinėjant apeliacinės instancijos teisme, atlyginimo. Tai reiškia, kad, kasaciniame teismui panaikinus Lietuvos apeliacinio teismo 2020 m. spalio 8 d. sprendimą ir perdavus bylą šiam teismui nagrinėti iš naujo, atsakovės apeliacinis skundas buvo ne atmestas, kaip nurodoma kasaciniame skunde, o grąžintas šiam teismui nagrinėti iš naujo.
83. Apeliacinės instancijos teismas, iš naujo išnagrinėjęs tiek atsakovės, tiek ir ieškovų apeliacinius skundus, pakeitė pirmosios instancijos teismo sprendimą ir pagrįstai perskirstė bylinėjimosi išlaidas, patirtas bylą nagrinėjant apeliacine tvarka pirmą kartą, pagal šios bylos pakartotinio išnagrinėjimo apeliacine tvarka rezultatą, taigi nusprendė ir dėl atsakovės už apeliacinį skundą sumokėto žyminio mokesčio atlyginimo. Tačiau kartu su šia išvada teisėjų kolegija pažymi, kad apeliacinės instancijos teismui sprendžiant dėl šio žyminio mokesčio atlyginimo buvo netinkamai nustatytas atsakovei iš ieškovų priteistinas žyminio mokesčio atlyginimo dydis.
84. Teisėjų kolegijos vertinimu, apeliacinės instancijos teismas, paskirstydamas apeliacinės instancijos teisme šalių patirtas bylinėjimosi išlaidas, nepagrįstai taikė tokias pačias proporcijas, kaip ir pirmosios instancijos teisme (patenkinta 23 proc. ir atmesta 77 proc. ieškinio reikalavimo). Apeliacine tvarka atsakovė skundė pirmosios instancijos teismo sprendimą, kuriuo iš jos savivaldybės administracijai buvo priteista 10 293

032,14 Eur žalos atlyginimo, prašė panaikinti teismo sprendimą ir ieškinį atmesti. Taigi ginčo suma pagal atsakovės apeliacinį skundą apeliacinės instancijos teisme jau buvo ne 20 591 637 Eur, kaip pirmosios instancijos teisme, o 10 293 032,14 Eur. Apeliacinės instancijos teismas ne atmetė atsakovės apeliacinį skundą, kaip nurodoma kasaciniame skunde, bet tenkino dalį atsakovės apeliacinio skundo – iš atsakovės ieškovei savivaldybės administracijai priteistą 10 293 032,14 Eur sumą sumažino iki 4 646 753 Eur, o tai reiškia, kad buvo patenkinta 55 proc. (10 293 032,14 Eur – 4 646 753 Eur = 5 646 279,14 Eur x 100 : 10 293 032,14 Eur) ir atmesta 45 proc. (4 646 753 Eur x 100 : 10 293 032,14 Eur) atsakovės apeliacinio skundo reikalavimų ([CPK 93 straipsnio](#) 2 dalis). Pagal nurodytą proporciją turėjo būti apskaičiuotas atsakovei iš ieškovų priteistinas bylinėjimosi išlaidų, patirtų apeliacinės instancijos teisme, atlyginimas. Dėl konkretaus iš ieškovų priteistino atsakovei už apeliacinį skundą sumokėto žyminio mokesčio atlyginimo dydžio teisėjų kolegija pasisakys persikirstydama atsakovės bylinėjimosi išlaidas (žr. šios nutarties 104 punktą).

Dėl nepagrįstų prašymų apmokėjimo

85. Kasaciniame skunde ieškovas nurodo, kad apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai ir nemotyvuotai į atsakovės bylinėjimosi išlaidas įtraukė 2762 Eur už penkių prašymų (kreiptis į ESTT, perduoti ginčą teisminei mediacijai, skirti žodinį teismo posėdį, atidėti bylos nagrinėjimą, nušalinti teisėjų kolegiją), teiktų apeliacinės instancijos teismui, parengimą, nes nepagrįstais ir teismo atmestais prašymais buvo siekiama apsunkinti bylos nagrinėjimą, mažinti proceso koncentruotumą ir ekonomiškumą.
86. [CPK 7 straipsnio](#) 2 dalyje nustatyta, kad dalyvaujantys byloje asmenys privalo sąžiningai naudotis ir nepiktnaudžiauti jiems priklausančiomis procesinėmis teisėmis, rūpintis greitu bylos išnagrinėjimu, rūpestingai ir laiku, atsižvelgdami į proceso eigą, pateikti teismui įrodymus ir argumentus, kuriais grindžiami jų reikalavimai ar atskirtimai. Kasacinio teismo yra išaiškinta, kad teismas privalo imtis [CPK](#) nustatytų priemonių, kad būtų užkirstas kelias vilkinti procesą, ir siekti, kad byla būtų išnagrinėta teismo vieno posėdžio metu, jeigu tai nekenkia tinkamai išnagrinėti bylą ([CPK 7 straipsnio](#) 1 dalis). Šios principinės civilinio proceso nuostatos detalizuotos [CPK](#) 42 straipsnyje, reglamentuojančiame šalių procesines teises (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2019 m. sausio 4 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-47-378/2019](#), 17 punktą).
87. [CPK 42 straipsnio](#) 1 dalyje nustatyta, kad šalys, be kita ko, turi teisę pareikšti nušalinimus, pateikti prašymus, duoti teismui paaiškinimus žodžiu ir raštu, teikti savo argumentus ir samprotavimus visais bylos nagrinėjimo metu kylančiais klausimais, prieštarauti kitų dalyvaujančių byloje asmenų prašymams, argumentams ir samprotavimams ir naudotis kitomis procesinėmis teisėmis, kurias šalims suteikia šis kodeksas. Šalys gali užbaigti bylą taikos sutartimi.
88. [CPK](#) 231¹ straipsnio 1 dalyje įtvirtinta šalies teisė inicijuoti ginčo perdavimą spręsti teisminės mediacijos būdu, taip pat nustatyta, kad bylą nagrinėjantis teisėjas (teisėjų kolegija), nustatęs (nustačiusi) didelę taikaus ginčo sprendimo tikinybę, gali perduoti ginčą privalomai spręsti teisminės mediacijos būdu.
89. [CPK 3 straipsnio](#) 5 dalyje nustatyta teismo, kuriam taikant Europos Sąjungos teisės normas iškilo Europos Sąjungos teisės aktų aiškinimo ar galiojimo klausimas, kurį išnagrinėti būtina, kad sprendimas byloje būtų priimtas, teisė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir kreiptis į kompetentingą Europos Sąjungos teisminę instituciją su prašymu pateikti dėl to prejudicinį sprendimą. Nurodyta teisės norma koreliuoja su [CPK 42 straipsnio](#) 1 dalyje įtvirtinta šalies teise teikti teismui prašymus, tarp jų – ir prašymą kreiptis į ESTT, jeigu šalis mano, kad byloje turi būti taikomos Europos Sąjungos teisės normos ir dėl to iškilo Europos Sąjungos teisės aktų aiškinimo ar galiojimo klausimas, dėl kurio turi būti priimtas prejudicinis sprendimas.
90. [CPK](#) 322 straipsnyje nustatyta, kad apeliacinis skundas nagrinėjamas žodinio proceso tvarka, jeigu bylą nagrinėjantis teismas pripažįsta, kad žodinis nagrinėjimas būtinas. Dalyvaujantys byloje asmenys apeliaciniame skunde, atsiliepime į apeliacinį skundą arba pareiškimė dėl prisidėjimo prie apeliacinio skundo gali pateikti motyvuotą prašymą nagrinėti bylą žodinio proceso tvarka, tačiau šis prašymas teismui nėra privalomas.
91. Dalyvaujantys byloje asmenys, įgyvendindami nurodytose [CPK](#) teisės normose reglamentuotas teises, gali (kai kuriais [CPK](#) nustatytais atvejais – privalo, pvz., teikdami kasacinį skundą pagal [CPK 347 straipsnio](#) 3 dalį) naudotis advokato paslaugomis ir prašyti teismo priteisti iš bylą pralaimėjusios šalies šių išlaidų atlyginimą ([CPK](#) 88 straipsnis, 93 straipsnio 1, 2 dalys, 98 straipsnio 1 dalis).
92. Kasacinis teismas yra išaiškinęs, kad teismai, taikydami [CPK](#) 88 straipsnį, pagal realumo, būtinumo ir pagrįstumo kriterijus įprastai sprendžia, ar šalis turėjo bylinėjimosi išlaidų, ar jos turi būti apmokamos, o pagal [CPK 98 straipsnio](#) 2 dalį – ar advokatui už teisinę pagalbą civilinėje byloje visa asmens sumokėta suma pripažįstama bylinėjimosi išlaidomis ir jos turi būti atlyginamos, kadangi ne visos faktiškai šalių sumokėtos sumos advokato pagalbai teismo gali būti pripažįstamos pagrįstomis, nes teismas neturi toleruoti pernelyg didelio ir nepagrįsto šalies išlaidavimo. Jeigu realiai išmokėtos sumos neatitinka pagrįstumo kriterijaus, tai teismas nustato jų pagrįstą dydį, o kitos dalies išlaidų nepriteisia (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. spalio 28 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-533/2008](#); 2021 m. rugsėjo 2 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. e3K-3-226-943/2021](#), 81 punktą).
93. EŽTT bylinėjimosi išlaidų paskirstymo suderinamumo su Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos reikalavimais byloje taip pat vertina paties asmens elgesį, jo prisidėjimą prie konkretaus dydžio bylinėjimosi išlaidų (pvz., ar buvo reikšti akivaizdžiai nepagrįsti reikalavimai, klausimai) (EŽTT 2013 m. liepos 18 d. sprendimas byloje *Klausz prieš Kroatiją*, peticijos Nr. 28963/10) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. birželio 9 d. nutartis civilinėje byloje [Nr. 3K-3-145-403/2021](#), 29 punktą).
94. Pagal byloje pateiktus duomenis, atsakovė prašė priteisti iš ieškovų 9445,55 Eur už prašymų dėl kreipimosi į ESTT, ginčo perdavimo teisminei mediacijai, žodinio teismo posėdžio skyrimo rengimą ir teisines konsultacijas šiais klausimais, taip pat 7801,89 Eur už prašymo dėl bylos nagrinėjimo atidėjimo, teisėjų kolegijos nušalinimo rengimą ir teisines konsultacijas. Apeliacinės instancijos teismas, remdamasis Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2004 m. balandžio 2 d. įsakymu Nr. 1R-85 ir Lietuvos advokatų tarybos 2004 m. kovo 26 d. nutarimu patvirtintų Rekomendacijų dėl civilinėse bylose priteistino užmokesčio už advokato ar advokato padėjėjo teikiamą pagalbą maksimalaus dydžio (toliau – ir Rekomendacijos), pagrįstomis laikė ir nusprendė priteisti atsakovei iš ieškovų po 2762 Eur išlaidų advokato pagalbai rengiant nurodytus penkis prašymus apmokėti atlyginimo (žodis „po“ apeliacinės instancijos teismo nutartyje perteklinis (žr. nutarties 108 punktą).
95. Teisėjų kolegijos vertinimu, sprendžiant dėl dalyvaujančio byloje asmens prašymo atlyginti išlaidas advokatui rengiant prašymus byloje, yra svarbu nustatyti, ar asmuo turėjo teisę reikšti nurodytus prašymus, prašymų argumentacijos išsamumo ir pakankamumo aspektu įvertinti, ar prašymais iš tiesų buvo siekiama konkretaus nurodomo rezultato ar tik proceso ir galutinio teismo sprendimo priėmimo atidėjimo, t. y. buvo siekiama vilkinti procesą. Vertinama nurodytus penkis atsakovės teismui teiktus prašymus teisėjų kolegija nurodo, kad teisė atsakovei teikti teismui prašymus kreiptis į ESTT, perduoti ginčą teisminei mediacijai, skirti žodinį teismo posėdį, atidėti bylos nagrinėjimą ir nušalinti bylą nagrinėšančios kolegijos teisėjus nustato šios nutarties 87–90 punktuose nurodytos [CPK](#) teisės normos, taigi atsakovė naudojosi [CPK](#) įtvirtintomis savo procesinėmis teisėmis. Tačiau sprendžiant dėl atsakovės prašymų pagrįstumo, teisėjų kolegijos vertinimu, tik keturi iš penkių teiktų prašymų buvo pagrįsti išsamia argumentacija ir poreikiu teismui byloje atlikti konkretų procesinį veiksmą.
96. Pagal byloje esančius duomenis, prašyme perduoti ginčą spręsti teisminei mediacijai atsakovė nurodė, kad su savivaldybės administracija sudarytos sutartys buvo vykdomos beveik 13 m., kad pirmosios instancijos teismo sprendimu priteista suma gerokai viršija atsakovės pelną, todėl jai kils itin neigiamos pasekmės, o komunalinių paslaugų veikla yra labai svarbi visuomenei ir kt. Prokuroras nesutiko, kad šalių ginčas

būtų perduotas spręsti teisminei mediacijai, o savivaldybės administracija neprieštaravo, kad teismas tenkintų šį atsakovės prašymą tuo atveju, jeigu visos šalys pritartų. Vertindama nurodyto atsakovės prašymo turinį ir ieškovo poziciją šiuo klausimu teisėjų kolegija padaro išvadą, kad atsakovės siekis perduoti ginčą mediacijai buvo realus, prašymas buvo pagrįstas tinkama argumentacija, todėl apeliacinės instancijos teismo sprendimas priteisti atsakovei išlaidų, patirtų advokatui rengiant šį prašymą, atlyginimo dalį yra pagrįstas nepriklausomai nuo to, kad nebuvo patenkintas.

97. Teisėjų kolegija, vertindama atsakovės prašymus teismui kreiptis į ESTT, skirti žodinio teismo posėdį ir nušalinti teisėjų kolegiją, padaro išvadą, kad jie taip pat yra tinkamai argumentuoti, konstatuoti akivaizdaus atsakovės piktnaudžiavimo procesu nėra pagrindo, todėl apeliacinės instancijos teismas pagrįstai nusprendė priteisti atsakovei ir su šių prašymų parengimu susijusių išlaidų atlyginimo dalį.
98. Priešingai spręstina dėl atsakovės išlaidų, patirtų advokatui rengiant prašymą atidėti bylos nagrinėjimą, atlyginimo. Šiame prašyme atsakovė nurodė, kad būtina atidėti teismo posėdį tam, kad būtų išspręsti jos pateikti prašymai, nes nuo jų tenkinimo priklausys, ar atsakovė teks dar vieną prašymą. Kokį konkrečiai prašymą rengiasi atsakovė pateikti, prašyme nenurodyta. Teisėjų kolegija, vertindama šį prašymą, padaro išvadą, kad bylos nagrinėjimo atidėjimo poreikis nėra tinkamai argumentuotas ir pagrįstas. Atkreiptinas dėmesys, kad apeliacinės instancijos teismo 2020 m. gegužės 28 d. nutartimi šis atsakovės prašymas yra atmestas, nurodant, kad tokio neidentifikuoto turinio procesinio prašymo pareiškimo ateiityje galimybė negali būti laikoma kita svarbia priežastimi, dėl kurios turėtų būti atidėtas bylos nagrinėjimas pagal CPK 162² straipsnio 1 dalį. Dėl nurodytų priežasčių teisėjų kolegija konstatuoja, kad apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai nusprendė priteisti atsakovei išlaidų, patirtų advokatui rengiant prašymą atidėti bylos nagrinėjimą, atlyginimo dalį.
99. Remdamasi nurodytais argumentais teisėjų kolegija padaro išvadą, kad šioje byloje atsakovei priteistina išlaidų, patirtų advokatui rengiant jos keturis prašymus, būtent: kreiptis į ESTT, perduoti ginčą teisminei mediacijai, paskirti žodinio teismo posėdį ir nušalinti kolegijos teisėjus, atlyginimo dalis. Apeliacinės instancijos teismo Rekomendacijų pagrindu nustatytas 2762 Eur išlaidų, patirtų advokatui rengiant visus penkis prašymus, dydis kasaciniu skundu neginčijamas, todėl mažintinas atsižvelgiant į tai, kad nepriteistas atsakovei išlaidų, patirtų advokatui rengiant prašymą atidėti bylos nagrinėjimą, atlyginimas. Kadangi atsakovės patirtos bylinėjimosi išlaidos nėra detalizuotos, tai teisėjų kolegija vertina, kad išlaidų, patirtų advokatui rengiant nurodytus keturis atsakovės prašymus, dydis nustatytinas 2200 Eur.

Dėl bylinėjimosi išlaidų perskirstymo

100. Teisėjų kolegija, šioje nutartyje nustačiusi, kad apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai atsakovei bylinėjimosi išlaidų atlyginimą priteisė iš abiejų ieškovo po lygiai, netinkamai nustatė patenkintų ir atmestų atsakovės apeliacinio skundo reikalavimo proporcijas ir nepagrįstai priteisė atsakovei išlaidų, patirtų advokatui rengiant prašymą atidėti bylos nagrinėjimą, atlyginimą, konstatuoja, kad yra pagrindas šioje byloje perskirstyti bylinėjimosi išlaidas.
101. Atsakovė byloje nurodė, kad pirmosios instancijos teisme patyrė 21 417 Eur bylinėjimosi išlaidų. Apeliacinės instancijos teismas nusprendė, jog pagrįsta gali būti laikoma tik 4450 Eur išlaidų advokato pagalbai apmokėti išlaidų suma. Pagal nustatytą proporciją (patenkinta 23 proc., atmesta 77 proc. ieškinio reikalavimo) apeliacinės instancijos teismas nusprendė, kad atsakovei iš ieškovo priteistina 3427 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo (4450 Eur x 0,77), dalijant šią sumą per pusę (po 1714 Eur).
102. Minėta, kad 7 proc. ieškinio reikalavimo buvo atmesta nustačius savivaldybės kaltę dėl netinkamo 2010 m. sutarties vykdymo, todėl apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai 3427 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimą ieškovams padalijo per pusę. Teisėjų kolegija nusprendžia perskirstyti pagal nutartyje nurodytas pateiktų ir atmestų ieškinio reikalavimo dalių proporcijas, atitinkamai 23 proc. ir 77 proc., iš kurių 70 proc. susiję su abiem ieškovais, o 7 proc. – tik su savivaldybės administracija. Taigi atsakovei iš Generalinės prokuratūros priteistina 1557,50 Eur (70 proc. 4450 Eur sumos, t. y. 3115 Eur : 2), o iš savivaldybės administracijos – 1869 Eur (1557,50 Eur + 7 proc. 4450 Eur sumos, t. y. 311,50 Eur) bylinėjimosi išlaidų, patirtų pirmosios instancijos teisme, atlyginimo.
103. Minėta, kad atsakovė už apeliacinį skundą sumokėjo 11 250 Eur žyminį mokestį ir apeliacinės instancijos teismas pagal patenkintų ir atmestų ieškinio reikalavimo dalių proporcijas (atitinkamai 23 proc. ir 77 proc.) priteisė atsakovei iš ieškovo 8663 Eur žyminio mokesčio atlyginimo, padalydamas jį kiekvienam iš ieškovo lygiomis dalimis po 4332 Eur.
104. Kadangi apeliacinės instancijos teismas patenkino 55 proc. ir atmetė 45 proc. atsakovės apeliacinio skundo reikalavimo, tai pagal nurodytą proporciją apskaičiuotinas atsakovei iš ieškovo priteistino bylinėjimosi išlaidų, patirtų apeliacinės instancijos teisme, atlyginimas, atsižvelgiant į tai, kad į 55 proc. įeina 21 proc. (1 161 688,26 x 100 : 5 646 279,14 Eur) patenkinto apeliacinio skundo reikalavimo, nustačius savivaldybės kaltę dėl 2010 m. Sutarties netinkamo vykdymo. Taigi 11 250 Eur žyminio mokesčio 34 proc. yra 3825 Eur, ši suma dalytina abiem ieškovams po 1912,50 Eur, o 21 proc. – 2362,50 Eur priteistina iš savivaldybės administracijos. Taigi atsakovei iš Generalinės prokuratūros priteistina 1912,50 Eur, o iš savivaldybės administracijos – 4275 Eur (1912,50 Eur + 2362,50 Eur) žyminio mokesčio, atsakovės sumokėto už apeliacinį skundą.
105. Apeliacinės instancijos teismas nurodė, kad nepriklausomai nuo to, jog ieškovai teikė du atskirus apeliacinius skundus, tačiau jų pozicijai byloje esant identiškai, pagrįstas už apeliacinius skundus ieškovo mokėtinas žyminis mokestis – 11 250 Eur (t. y. analogiškas, jei ieškovai būtų teikę vieną bendrą apeliacinį skundą). Apeliacinės instancijos teismas pagal patenkintų ir atmestų ieškinio reikalavimo dalių proporcijas (atitinkamai 23 proc. ir 77 proc.) iš atsakovės priteisė valstybei 2588 Eur žyminio mokesčio už apeliacinius skundus.
106. Teisėjų kolegija nurodo, kad šioje byloje ieškovai apeliaciais skundais prašė pakeisti pirmosios instancijos teismo sprendimą, kuriuo savivaldybės administracijai iš atsakovės buvo priteista 10 293 032,14 Eur žalos atlyginimo, ir ieškinį tenkinti visiškai, t. y. priteisti iš atsakovės dar 10 298 604,86 Eur (ginčo suma). Apeliacinės instancijos teismas šio ieškovo reikalavimo netenkino, be kita ko, sumažindamas net jau ir pirmosios instancijos teismo savivaldybės administracijai priteistą 10 293 032,14 Eur sumą iki 4 646 753 Eur. Kadangi ieškovo apeliacinį skundą reikalavimas priteisti dar papildomai 10 298 604,86 Eur nebuvo patenkintas, tai konstatuotina, kad valstybei iš atsakovės žyminis mokestis už ieškovo apeliacinius skundus nepriteistas (CPK 96 straipsnio 1 dalis).
107. Bylą nagrinėjant apeliacinės instancijos teisme pirmą kartą atsakovė nurodė patyrusi 51 792,94 Eur bylinėjimosi išlaidų. Remdamasis Rekomendacijomis apeliacinės instancijos teismas pagrįstomis laikė šias bylinėjimosi išlaidas: 3496,25 Eur apeliaciniam skundui parengti, po 1818,05 Eur atsiliepimams į ieškovo apeliacinius skundus parengti, po 2762 Eur 5 prašymams parengti, iš viso 8076 Eur teisinės pagalbos išlaidų. Apeliacinės instancijos teismas nusprendė, kad pagal nustatytą proporciją (patenkinta 23 proc., atmesta 77 proc. ieškinio reikalavimo) atsakovei priteistina 6219 Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų bylą apeliacinės instancijos teisme nagrinėjant pirmą kartą, atlyginimo (8076 Eur x 0,77), šią sumą dalijant kiekvienam iš ieškovo lygiomis dalimis (po 3110 Eur).
108. Šios nutarties 99 punkte nustatyta, kad išlaidų, patirtų advokatui rengiant atsakovės keturis prašymus, būtent: kreiptis į ESTT, perduoti ginčą teisminei mediacijai, paskirti žodinio teismo posėdį ir nušalinti kolegijos teisėjus, dydis – 2200 Eur, nes už prašymą atidėti bylos nagrinėjimą bylinėjimosi išlaidos atsakovei neatlygintinos. Be to, nutarties 84 punkte konstatuota, kad apeliacinės instancijos teismas taip pat nepagrįstai atsakovei priteistina šių bylinėjimosi išlaidų atlyginimą skaičiuo nuo ieškinio sumos, t. y. 20 591 637 Eur, o ne nuo apeliacinės instancijos teisme buvusios 10 293 032,14 Eur ginčo sumos, t. y. netinkamai nustatė patenkintų ir atmestų atsakovės apeliacinio skundo reikalavimo dalių proporcijas. Be to, apeliacinės instancijos teismas nepagrįstai ir šių atsakovės bylinėjimosi išlaidų atlyginimą padalijo ieškovams po lygiai. Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad nors kasacine tvarka skundžiamoje apeliacinės instancijos teismo nutartyje nurodytos

sumos po 1818,05 Eur atsiliepinams į ieškovų apeliacinius skundus parengti ir po 2762 Eur penkiems prašymams parengti, tačiau susumavus matyti, kad žodis „po“ perteklinis ($3496,25 \text{ Eur} + 1818,05 + 2762 = 8076,30 \text{ Eur}$, suapvalinus – 8076 Eur). Dėl nurodytų priežasčių teisėjų kolegija perskirsto šias bylinėjimosi išlaidas ieškovams, atsižvelgdama į atsakovės apeliacinio skundo pateiktą ir atmestų reikalavimo dalių proporcijas – atitinkamai 55 proc. ir 45 proc. – ir tai, kad į 55 proc. įeina 21 proc. patenkinto apeliacinio skundo reikalavimo nustačius savivaldybės kaltę dėl 2010 m. Sutarties netinkamo vykdymo. Bendra pagrįsta atsakovės išlaidų advokato pagalbai suma nustatyta: 3496,25 Eur apeliaciniame skundui parengti, 1818,05 Eur atsiliepinams į ieškovų apeliacinius skundus parengti, 2200 Eur už keturis pateiktus teismui prašymus, iš viso 7514,30 Eur. Taigi 7514,30 Eur išlaidų advokato pagalbai apmokėti 34 proc. yra 2554,86 Eur, ši suma dalytina abiem ieškovams po 1277,43 Eur, o 21 proc. – 1578 Eur priteistina iš savivaldybės administracijos. Taigi atsakovei iš Generalinės prokuratūros priteistina 1277,43 Eur, o iš savivaldybės administracijos – 2855,43 Eur ($1277,43 \text{ Eur} + 1578 \text{ Eur}$) advokato pagalbos išlaidų bylą nagrinėjant apeliacinės instancijos teisme pirmą kartą atlyginimo.

109. Atsakovė nurodė, kad, bylą nagrinėjant kasaciniame teisme pirmą kartą, ji patyrė 42 088,50 Eur bylinėjimosi išlaidų. Remdamasis Rekomendacijomis apeliacinės instancijos teismas pagrįstomis laikė 4946,32 Eur išlaidų advokato pagalbai surašant atsiliepinimą į ieškovų pateiktus kasacinius skundus atlyginti ir pagal nustatytą proporciją (patenkinta 23 proc., atmesta 77 proc. ieškinio reikalavimo) nusprendė atsakovei priteisti 3809 Eur bylinėjimosi išlaidų, patirtų kasaciniame teisme, atlyginimo ($4946,32 \text{ Eur} \times 0,77$), šią sumą padalydamas ieškovams lygiomis dalimis (po 1904,50 Eur).
110. Pagal nutarties 79 punkte pateiktą kasacinio teismo išaiškinimą, jeigu kasacinis teismas panaikina apeliacinės instancijos teismo procesinį sprendimą ir perduoda bylą iš naujo nagrinėti apeliacinės instancijos teismui, tai šis teismas, pakartotinai išnagrinėjęs bylą, paskirsto bylinėjimosi išlaidas, susidariusias kasaciniame teisme, pagal pakartotinio bylos išnagrinėjimo apeliacinės instancijos tvarka rezultata. Dėl to sprendžiant dėl pirmą kartą nagrinėjant bylą kasaciniame teisme atsakovės patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimo taip pat nustatyta, kad šių atsakovės bylinėjimosi išlaidų atlyginimas skaičiuotinas nuo 10 293 032,14 Eur ginčo sumos, be to, ieškovams atsakovės bylinėjimosi išlaidų atlyginimas dalytinas atsižvelgiant į nustatytą 20 proc. savivaldybės administracijos kaltę dėl netinkamo 2010 m. Sutarties vykdymo. Taigi 4946,32 Eur išlaidų advokato pagalbai apmokėti 34 proc. yra 1681,75 Eur, ši suma dalytina abiem ieškovams po 840,88 Eur, o 21 proc. – 1038,72 Eur priteistina iš savivaldybės administracijos. Taigi atsakovei iš Generalinės prokuratūros priteistina 840,87 Eur, o iš savivaldybės administracijos – 1879,60 Eur ($840,87 \text{ Eur} + 1038,72 \text{ Eur}$) išlaidų advokato pagalbai surašant atsiliepinimą į ieškovų pateiktus kasacinius skundus atlyginimo.
111. Apeliacinės instancijos teismas taip pat nurodė, kad už pirmą kartą šioje byloje teiktus kasacinius skundus ieškovų mokėtinas žyminis mokestis buvo 11 250 Eur, todėl pagal nustatytą proporciją (patenkinta 23 proc., atmesta 77 proc. ieškinio reikalavimo) iš atsakovės į valstybės biudžetą yra priteistinas 2588 Eur žyminis mokestis už kasacinius skundus ($11 250 \text{ Eur} \times 0,23$).
112. Teisėjų kolegija, atsižvelgdama į pakartotinio bylos išnagrinėjimo apeliacinės instancijos tvarka rezultata, nurodo, kad tiek apeliaciniuose skunduose, tiek ir kasaciniuose skunduose ieškovai iš esmės siekė ieškinio patenkinimo, t. y. papildomai priteisti savivaldybės administracijai iš atsakovės dar 10 298 604,86 Eur (ginčo suma). Minėta, kad apeliacinės instancijos teismas šio ieškovo reikalavimo netenkino, todėl valstybei iš atsakovės žyminis mokestis už ieškovo kasacinius skundus nepriteistinas ([CPK 96 straipsnio 1 dalis](#)).
113. Teisėjų kolegija konstatuoja, kad iš atsakovės į valstybės biudžetą priteistina iš viso 3588 Eur bylinėjimosi išlaidų (2588 Eur žyminio mokesčio + 1000 Eur už ekspertizę).
114. Teisėjų kolegija, remdamasi išdėstytais argumentais, konstatuoja, kad yra pagrindas pakeisti apeliacinės instancijos teismo nutarties dalį, kuria paskirstytos bylinėjimosi išlaidos, jas perskirstant ([CPK 346 straipsnio 2 straipsnio 1, 2 punktai, 359 straipsnio 1 dalies 2 punktas, 3 dalis](#)).

Dėl kasaciniame teisme patirtų bylinėjimosi išlaidų atlyginimo

115. Atsakovė pateikė prašymą priteisti iš Generalinės prokuratūros 7354,74 Eur išlaidų advokato pagalbai kasaciniame teisme apmokėti, pateikė šias išlaidas patvirtinančius dokumentus. Remiantis Rekomendacijų 7, 8.14 punktais, prašomos priteisti sumos dydis neatitinka nustatytų reikalavimų, todėl šių išlaidų pagrįsta suma laikytina 2940,83 Eur ([CPK 98 straipsnio 2 dalis](#)).
116. Kasaciniu skundu Generalinės prokuratūros prokuroras prašė nepriteisti atsakovei iš Generalinės prokuratūros bylinėjimosi išlaidų, atsakovės patirtų viso bylos proceso metu, atlyginimo. Kasacine tvarka skundžiama apeliacinės instancijos teismo nutartimi iš Generalinės prokuratūros atsakovei priteista 11 059 Eur bylinėjimosi išlaidų atlyginimo, taigi ši suma laikytina ginčo suma kasaciniame teisme. Kadangi yra tenkinama dalis kasacinio skundo – sumažinama priteista atsakovei iš Generalinės prokuratūros suma nuo 11 059 Eur iki 5588,30 Eur, tai darytina išvada, kad yra tenkinama 49 proc. kasacinio skundo reikalavimo ir atmetama 51 proc. ($5588,30 \text{ Eur} \times 100 : 11 059 \text{ Eur}$). Atsižvelgiant į tenkintų ir atmestų kasacinio skundo reikalavimo dalių proporcijas atsakovei iš Generalinės prokuratūros priteistina 1499,82 Eur ($2940,83 \text{ Eur} \times 51 : 100$) išlaidų advokato pagalbai kasaciniame teisme apmokėti atlyginimo ([CPK 93 straipsnio 2 dalis, 340 straipsnio 5 dalis](#)).
117. Kiti byloje dalyvaujantys asmenys prašymų atlyginti jų kasaciniame teisme turėtas bylinėjimosi išlaidas kartu su tokias išlaidas patvirtinančiais dokumentais nepateikė.

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 2 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

nutaria:

Lietuvos apeliacinio teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2022 m. vasario 17 d. nutarties dalį, kuria paskirstytos bylinėjimosi išlaidos, pakeisti ir išdėstyti taip:

„Priteisti atsakovei Europos bendrovei „City Service SE“ (j. a. k. 12827710) iš Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros (j. a. k. 288603320) 5588,30 Eur (penkis tūkstančius penkis šimtus aštuoniasdešimt aštuonis Eur 30 ct), o iš ieškovės Vilniaus miesto savivaldybės administracijos (j. a. k. 188710061) – 10 879,03 Eur (dešimt tūkstančių aštuonis šimtus septyniasdešimt devynis Eur 3 ct) bylinėjimosi išlaidų atlyginimo.

Priteisti valstybei iš atsakovės Europos bendrovės „City Service SE“ (j. a. k. 12827710) 2588 (du tūkstančius penkis šimtus aštuoniasdešimt aštuonis) Eur žyminio mokesčio ir 1000 (vieną tūkstantį) Eur už ekspertizę. Šios sumos mokėtinos į Valstybinės mokesčių inspekcijos (j. a. k. 188659752) biudžeto pajamų surenkamąją sąskaitą; įmokos kodas sumokant žyminį mokestį – 5660, o už ekspertizę – 5662.“

Priteisti atsakovei Europos bendrovei „City Service SE“ (j. a. k. 12827710) iš Lietuvos Respublikos generalinės prokuratūros (j. a. k. 288603320) 1499,82 Eur (vieną tūkstantį keturis šimtus devyniasdešimt devynis Eur 82 ct) išlaidų advokato pagalbai kasaciniame teisme apmokėti atlyginimo.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai

Antanas Simniškis

Algirdas Taminskas

Donatas Šernas